

2014
ročník 66

5

9 177001 1232004 05

Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

- 163** **TÉMA**
České děti jako čtenáři v roce 2013 – 2
 Irena Prázová
- 168** **AUTOMAT KNIHOVNA** s Mgr. Filipem Křížem
 „Vzhledem k rychlému vývoji technologií
 je pořád co zlepšovat...” Jan Kaňka
- 172** **MojeID usnadní přihlášení nejen do knihovny**
 Jiří Průša
- 174** **Jak se digitalizují rukopisy** Štěpán Černohorský
- 177** **Z POKLADŮ... Národní lékařské knihovny ČR**
Heisterova Chirurgie Šimon Krýsl
- 178** **Doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách**
 Šárka Kašpárková
- 180** **ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...**
Průvodce krásami klasické hudby Olga Vašková
- 181** **Databanka vzdělávacích programů SKIP ČR**
Klubu dětských knihoven Lucie Dymáčková
- 184** **JAK NA TO**
Elektronicky o fantastice pro knihovníky
 Pavla Lžičařová
- 188** **PRÁVNÍ PORADNA**
Knihovny a dobrovolnictví Adam Biňovec
- 189** **KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH**
Na návštěvě Místní knihovny Bílý Kostel nad Nisou
 Iva Slámová
- 191** **Namluvené sci-fi českých autorů**
(nejen) na Světě knihy Klára Smolíková
- 193** **INSPIRACE Z KNIHOVEN**
 – **Číst nás baví** Milena Křikavová
 – **Ve sklepě knihovny se ukrývala mrtvola**
 Marie Valentová
- 196** **PSALO SE JINDE**
- 197** **LITERÁRNÍ VÝROČÍ na červen**
- 198** **ZUZANA HELINSKY SE HLÁSÍ ZE ŠVÉDSKA**
- 199** **ZE SVĚTA**
- 200** **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ**
LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

1 Jak se digitalizují rukopisy (str. 174)

2 Číst nás baví (str. 193)

3 Mrtvola v knihovně (str. 194)

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
 ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
 Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
 Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
 e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
 redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
 Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
 Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
 PhDr. Vladimír Švorcová

Tisk: SERIFA, spol. s r. o., Jinonická 80, 150 00 Praha 5

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje
 A.L.L. production, s. r. o., Ve Žlábku 1800/77, Hala 7A,
 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
 tel.: 234 092 811 (sekretariát), e-mail: info@predplatne.cz
 Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.
 – drobný prodej: MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
 B. Weleminová – PERIODIKA.
 Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
 poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
 Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
 s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
 Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
 (dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent
 spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34,
 tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209,
 e-mail: herslova@lkpermanent.sk
 Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 €
 (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
 Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
 zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 5. 2014.
 Nevýžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- TOPIC: Czech children as readers in 2013 – 2 Irena Prázová |163
- AUTOMATIC LIBRARY with Mgr. Filip Kříž, Director of the Department of Library Applications and Digitization at the National Medical Library of the Czech Republic Jan Kaňka |168
- MojeID makes registration easy, and not only at libraries Jiří Průša |172
- How manuscripts are digitized Štěpán Černohorský |174
- FROM THE TREASURES... National Medical Library of the Czech Republic: Heister's Surgery Šimon Krýsl |177
- Acquisition of foreign-language literature at libraries Šárka Kašpárková |178
- READER'S DIARY... Guide to the treasures of classical music Olga Vašková |180
- Databank of SKIP ČR Children's Library Club educational programmes Lucie Dymáčková |181
- HOW TO: E-fantasy for librarians Pavla Lžičařová |184
- LEGAL ADVICE: Libraries and voluntary work Adam Biňovec |188
- LIBRARIES AT SMALL MUNICIPALITIES:
 Visiting the local library at Bílý Kostel nad Nisou Iva Slámová |189
- Dubbed sci-fi by Czech authors at Svět knihy (and elsewhere) Klára Smolíková |191
- INSPIRATION FROM THE LIBRARIES |193
- REGULAR FEATURES

AUS DEM INHALT

- DAS THEMA: Tschechische Kinder als die Leser im Jahr 2013 Irena Prázová |163
- AUTOMAT BIBLIOTHEK mit Mgr. Filip Kříž, dem Leiter der Abteilung für Bibliotheksanwendungen und Digitalisierung der National Medizinische Bibliothek der Tschechischen Republik Jan Kaňka |168
- MojeID erleichtert nicht nur die Anmeldung in der Bibliothek Jiří Průša |172
- Wie digitalisiert man Manuskripte Štěpán Černohorský |174
- AUS GEHEMNISSE... Die Nationale Medizinische Bibliothek der Tschechischen Republik: Die Heister Chirurgie Šimon Krýsl |177
- Nachfüllen der fremdsprachigen Literatur in Bibliotheken Šárka Kašpárková |178
- AUS DEM LESERTAGESBUCH...
 Der Führer über die klassische Musikschönheiten Olga Vašková |180
- Die Datenbank der Bildungsprogramme SKIP ČR, der Kinderbibliothek Klub Lucie Dymáčková |181
- WIE DARAUF: Elektronisch über die Fantastik für Bibliothekaren Pavla Lžičařová |184
- RECHTSBERATUNGSSTELLE:
 Bibliotheken und Freiwilligentätigkeit Adam Biňovec |188
- FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN:
 Ein Besuch in der Bibliothek in Bílý Kostel nad Nisou Iva Slámová |189
- Einreitet Sci-fi der tschechischen Autoren (nicht nur) in der Buchwelt Klára Smolíková |191
- INSPIRATIONEN AUS BIBLIOTHEKEN |193
- STÄNDIGE SPALTEN

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, květnové číslo *Čtenáře* vychází ve dnech konání veletrhu Svět knihy Praha 2014, avšak menší svátek pro všechny milovníky knih proběhl také v minulém měsíci. Při příležitosti Světového dne knihy a autorských práv bylo možné si ve většině českých knihkupectví, u nakladatelů a distribucí zakoupit knihy odpovídající jejich ceně bez DPH. Této akci předcházelo oznámení vlády, že hodlá zařadit knihy do snížené sazby, takže by DPH na knihy činila 10 %. Diskuse, které tyto aktivity provázejí, jsou různorodé, jako jednoznačné se ovšem jeví srovnání se zahraničím, které při současných sazbach vychází v neprospěch České republiky.

Druhou zajímavou akcí toho samého dne bylo spuštění půjčování e-knih v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, která tuto službu nabídla ve spolupráci s firmou eReading. E-knihy se zabývají i v českých knihovnách, jejich zprostředkování čtenářům se pohybuje v daném legislativním rámci, a každý nový počín v této oblasti je rozhodně zajímavý. Těšíme se proto na českobudějovické zkušenosti.

Jestliže je tedy v posledních letech březem propagován jako měsíc čtenářů, pak duben byl rozhodně měsícem knihy. Dále totiž došlo také na různá ocenění. Jen namátkou byly vyhlášeny ceny Magnesia Litera, výsledky ankety SUK či oceněny Nejkrásnější české knihy. Ale ani knihovny jako takové nezahálely, proběhla čtrnáctá Noc s Andersenem, oznámeny byli vítězové soutěže Biblioweb, uskutečnila se soutěžní přehlídka OkNA a mnohé další akce. Není snad ani možné o všem na stránkách *Čtenáře* informovat, ale budeme se snažit zajímavé postřehy a náměty z těchto aktivit zpracovat i pro ty, kteří nemohou být vždy a všude přítomni.

V květnovém čísle se „náhodou“ sešly dva příspěvky z Národní lékařské knihovny, články související se žánrem fantastiky a sci-fi, ale také informace o službě mojeID, se kterou „počítá“ také připravovaný Centrální portál knihoven ČR. Co vás čeká dále, se dozvíte v okénku *Co pro vás připravujeme*, které je již pravidelnou součástí *Čtenáře*. Budeme se snažit také plnit náměty a přání, které vyplývají z ankety našeho časopisu. Za účast v ní vám tímto velmi děkujeme!

Lenka Šimková

● **Národní seminář informačního vzdělávání**, který je pořádán v rámci evropských rozvojových projektů, jež jsou realizovány Kabinetem informačních studií a knihovnictví, proběhne ve dnech **3.–5. června 2014** u Ledče nad Sázavou. Jedná se o akci, která spojuje prvky konference, seminářů a workshopů. Svým zaměřením se vždy dotýká problematiky informačního vzdělávání v knihovnách a je organizována s cílem vzdělávat, inspirovat a především propojovat zájemce o tuto problematiku. Více informací je k dispozici na stránce <http://naser.knihovna.cz/>.

● Dne **10. 6. 2014** se uskuteční **24. celostátní akviziční seminář**, tentokrát v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně, která je zároveň jeho spolupořadatelem společně se sekci pro akvizici SDRUK. Odkaz na přihlášku i další akce Sdružení knihoven ČR je <http://www.sdruk.cz/sdruzeni/planovane-akce/clanek/planovane-akce/>.

NEUŠLO NÁM

● **Knihovna Jiřího Mahena v Brně** obstála v konkurenci více než třiceti knihoven z celého světa a získala za svůj projekt *Knihovna v tramvaji – Tramvaj do knihovny* **první místo v mezinárodní marketingové soutěži**. Cenu udělila již podvanácté Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA).

● Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR pokračoval v letošním roce v tradici oceňování nejlepších čtenářů veřejných knihoven. V roce 2014 knihovny hodnotily své **čtenářské rodiny** – tj. rodiny, které často navštěvují knihovnu. Celostátním vítězem akce se stala čtenářská **rodina Nymburských z Městské knihovny v Jindřichově Hradci**, jejíž členové za loňský rok přečetli téměř 500 knih.

● Národní knihovna ČR vydala s finanční podporou MK ČR a pod záštitou Asociace krajů ČR, Svazu měst a obcí ČR a Spolku pro obnovu venkova ČR publikaci **SLUŽBY KNIHOVEN KNIHOVNÁM. Krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven**. Publikace přináší základní informace o podpůrných službách knihoven poskytovaných v rámci programu regionálních funkcí. Je primárně určena starostům a zastupitelům obcí, aby byli informováni o možnostech a financování tohoto programu. Publikaci si můžete již nyní stáhnout jako soubor PDF na http://knihovnam.nkp.cz/docs/RF/sluzby_knihoven_knihovnam.pdf.

České děti jako čtenáři v roce 2013

2. část

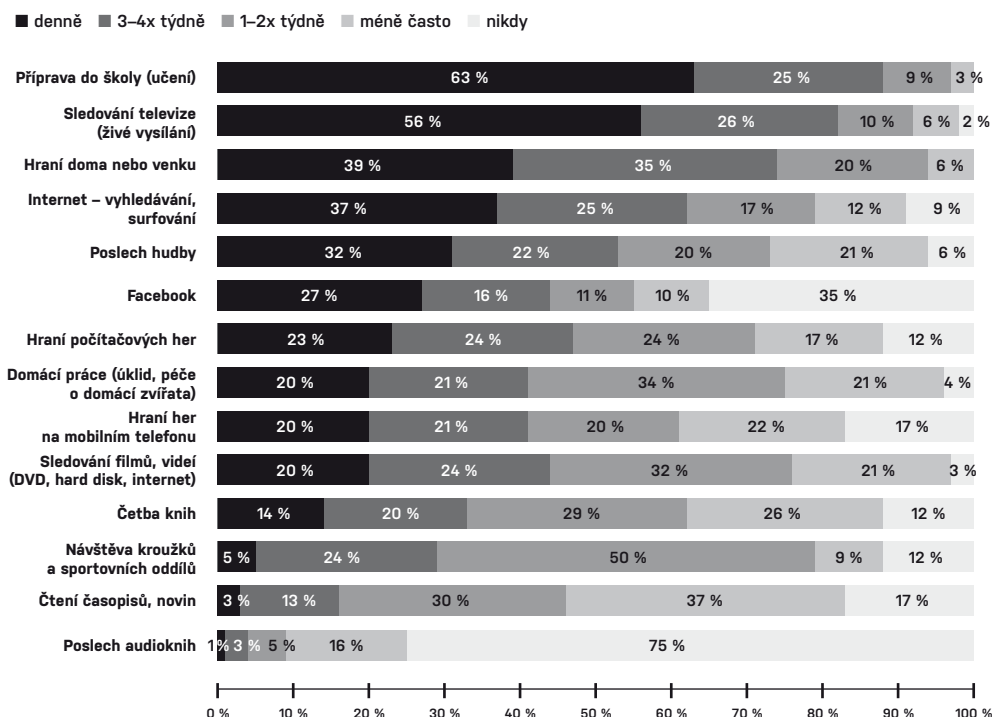
V tomto článku budeme pokračovat v interpretaci výsledků výzkumu dětského čtenářství, který organizovala Národní knihovna ČR s finanční podporou MK ČR v roce 2013. Zaměříme se na volný čas dětí, jejich vztah k elektronickým knihám, knize jako zdroji informací a nakonec na vztah dětí ke školním a především veřejným knihovnám.

TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

„Já většinou když mám zaracha, tak si většinou čtu knížky a pak podle nálady. Když ji mám, tak si ji vezmu. A když ji nemám, tak jsem na počítači a hraju hru, kde si to třeba vybiju, nebo takhle.“

Čtenba patří mezi běžné volnočasové aktivity dítěte, ovšem v dnešní době musí soupeřit se spoustou jiných aktivit, a to nejen mediálních. V otázkách na volný čas dětí byla zjišťována frekvence jednotlivých činností během týdne a kolik času jim dítě věnuje v průběhu obvyklého dne.

Graf č. 1 JAK ČASTO SE VĚNUJEŠ NÁSLEDUJÍCÍM ČINNOSTEM? Celý vzorek, N=1511

Pokud mají děti řadu kroužků, neznamená to ovšem, že již nemají čas na čtení. Právě naopak, ty, které častěji navštěvují kroužky, se také častěji stávají silnými čtenáři a návštěvníky knihoven.

V případě frekvence činností během týdne bylo zjištěno, že děti tráví nejvíce času přípravou do školy (63 %), na druhém místě je pasivní sledování televize (56 %), třetí nejčastější aktivitou je hraní si doma nebo venku (39 %) a surfování na internetu (37 %). Četbě se věnuje 14 % dětí a v týdnu není příliš frekventovaná, ale dalších 20 % dětí čte 3–4krát za týden. Pouze 12 % dětí nečte nikdy.

Většina dětí má během školního týdne minimálně jeden zájmový kroužek, někteří až čtyřikrát týdně. Pokud mají děti řadu kroužků, neznamená to ovšem, že již nemají čas na čtení. Právě naopak, ty, které častěji navštěvují kroužky, se také častěji stávají silnými čtenáři a návštěvníky knihoven. Naopak ty děti, které kroužky téměř nenavštěvují, jsou častěji nečtenáři.

„Já mám spousty kroužků. Také zpívání, klavír, vyrábění. A pak si večer čtu.“

V analýze činností během dne byla zkoumána jejich intenzita, délka trvání. Nejvíce volného času děti stále, i když možná překvapivě, tráví sledováním televize nebo filmů, v průměru je to skoro hodina a půl denně. Pouze 25 % dětí tráví u televize méně než hodinu denně. V součtu obou kategorií – sledování pořadů nebo filmů – jsou to skoro tři hodiny denně.

Podle kvalitativního výzkumu je nejoblíbenější aktivitou dětí chození ven s kamarády, u chlapců je na druhém místě hraní počítačových her (je to např. Minecraft, World of Tanks, Land of Legend atd.). Chlapci hrají počítačové hry třikrát častěji než dívky (33 % : 12 %). Z hlediska věku kulminuje hraní

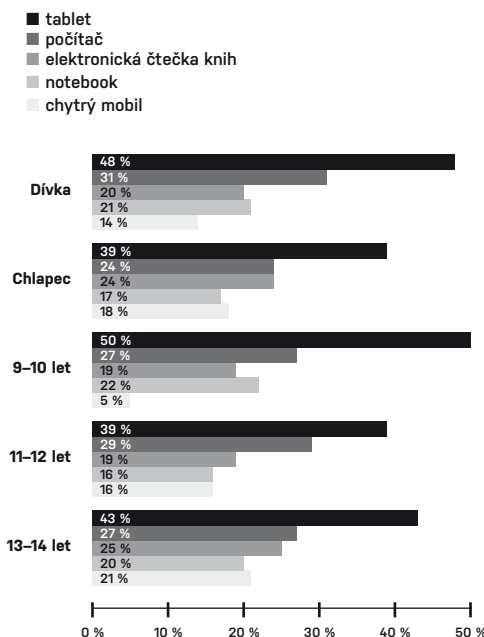
elektronických her ve věkové kategorii 11–12 let, kdy jejich denní hraní uvádí 29 % dětí. Dívky tráví hodně času na internetu, a to především sledováním videí nebo na Facebooku.

Téměř dvě pětiny dětí denně surfují na internetu a více než čtvrtina jich je denně na Facebooku. Tyto dvě aktivity však výrazně rostou s vyšším věkem dětí, společně s četbou časopisů a poslechem hudby. Čím jsou děti starší, tím frekvence četby knížek mírně klesá, starší děti čtou sice méně často, ale zato déle.

E-knihy a další informační technologie

Děti mají celkově velmi malou zkušenost s čtečkami elektronických knih. Pokud vůbec znají tento pojem a určitou zkušenost mají, jedná se spíše o starší děti, převažují chlapci a děti z rodin s vyšším vzděláním. Spíše je zde velká tendence si elektronickou čtečku knih vyzkoušet, než ji vlastnit. Z ostatních prostředků informačních technologií je nejvíce populární tablet.

Graf č. 2 JAKÁ ZAŘÍZENÍ POUŽÍVÁŠ PRO ČTENÍ KNIH V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ?
Ti, co již přečetli alespoň jednu e-knihu, N=177

Nejvíce volného času děti stále, i když možná překvapivě, tráví sledováním televize nebo filmů, v průměru je to skoro hodina a půl denně.

KNIHA JAKO ZDROJ INFORMACÍ

Výzkum prokázal, že kniha jako zdroj informací do školy ztratila dominantní pozici a je nahrazována internetem. Celkem 50 % dětí ho využívá denně nebo minimálně několikrát za týden. Jako zdroj informací do školy využívá 42 % dětí několikrát týdně rodiče, a to více než informace od spolužáků. Jedná se hlavně o mladší děti.

Internet jako zdroj informací pro volný čas využívá ještě více dětí, a to 54 %.

Knihy tedy sice stále jsou funkčním zdrojem informací do školy, ovšem děti je využívají méně frekventovaně, spíše jednou do měsíce nebo i méně.

Školní knihovny

Návštěvnost školních knihoven i informovanost o nich je velice slabá: 65 % dětí ví, že mají školní knihovnu, 22 % žáků o knihovně neví a 13 % si není jisto, což znamená, že do ní pravidelně nechodí. Pouze 4 % dětí chodí do školní knihovny několikrát nebo nejméně jednou týdně, třetina dětí chodí alespoň jednou za půl roku. Více než polovina dětí ve školní knihovně nikdy nebyla, ať už proto, že ji ve škole nemají, nebo ji prostě nikdy nenavštívily.

Zde se tedy ukazuje velký potenciál pro školu tohoto slabého místa využít a vytvořit ze školních knihoven místo pro podporu dětského čtenářství.

Veřejné knihovny

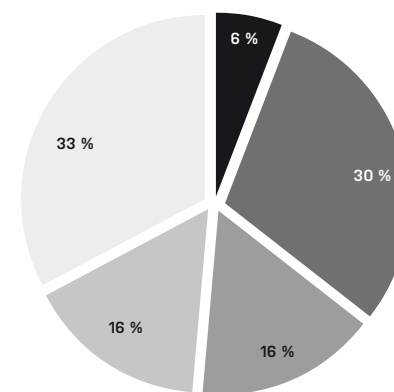
Návštěvnost

Na rozdíl od školních knihoven je návštěvnost veřejných knihoven častější, její nejběžnější frekvence je 1–2krát měsíčně, což se týká asi třetiny dětí a odpovídá to běžné výpůjční lhůtě knih. Je ovšem nutné zmínit, že další třetina jich do knihovny vůbec nechodí.

Do veřejné knihovny chodí častěji dívky než chlapci, s věkem roste počet dětí, které do ní chodí každý týden [ve věku 13–14 let jich je 8 %, což je více než dvojnásobek oproti věku 9–10 let (3 %)]. Frekvence navštěvování knihovny souvisí se vzděláním rodičů, lineárně roste se zvyšujícím se vzděláním dospělých osob v domácnosti.

Graf č. 3 CHODÍŠ DO VEŘEJNÉ KNIHOVNY?
Celý vzorek, N=1502

■ často (min. 1–2x týdně)
■ občas (1–2x měsíčně)
■ zřídka (1–2x za půl roku a méně)
■ byl(a) jsem tam jednou
■ ne, nechodím a nikdy jsem nebyl(a)

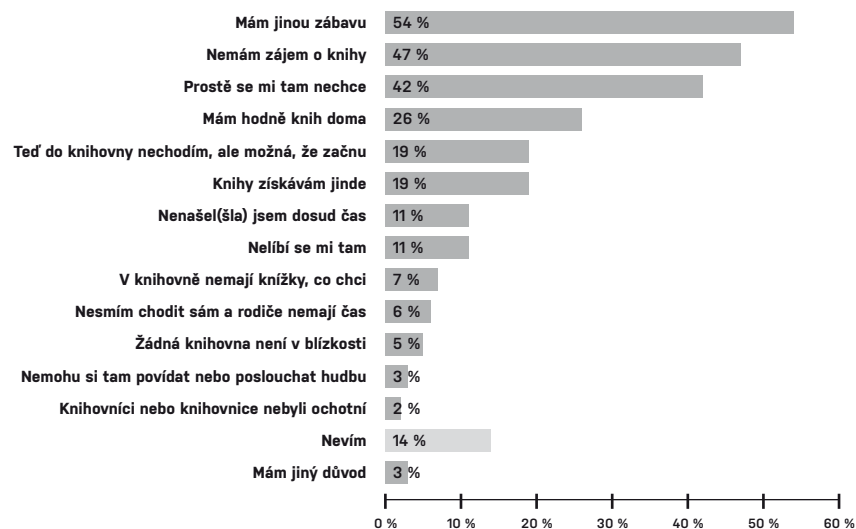
Proč nechodíš do knihovny častěji?

Na tuto otázku odpovídaly ty děti, které byly v knihovně pouze jednou a už se tam nevrátily. Nejčastějším důvodem je jiná zábava, nezáměr o knihy nebo prostý fakt, že se jim do knihovny nechce. Tyto důvody se příliš nemění v závislosti na věku ani pohlaví dítěte. Dívky častěji získávají knihy z jiných zdrojů než z knihoven, mezi chlapci je výrazně rozšířen důvod „prostě se mi tam nechce“. Mladší děti více uvažují o tom, že do knihovny teprve chodit začnou, což starší děti již netvrdí.

Od dětí, které chodí do knihovny alespoň zřídka, bylo zjišťováno, jestli knihovnu navštěvují rády či nerady. Opravdu rádo chodí do knihovny 27 % dětí, dalších 56 % spíše rádo. Celkově 17 % chodí do knihovny nerado, je to tedy pro ně spíše povinnost nebo činnost na základě přání rodičů či školy.

Na rozdíl od školních knihoven je návštěvnost veřejných knihoven častější, její nejběžnější frekvence je 1–2krát měsíčně, což se týká asi třetiny dětí a odpovídá to běžné výpůjční lhůtě knih. Je ovšem nutné zmínit, že další třetina jich do knihovny vůbec nechodí.

Graf č. 4 PROČ NECHODÍŠ (ČASTĚJI) DO KNIHOVNY? (až 3 odpovědi) Ti, kteří nechodí do knihovny, N=567

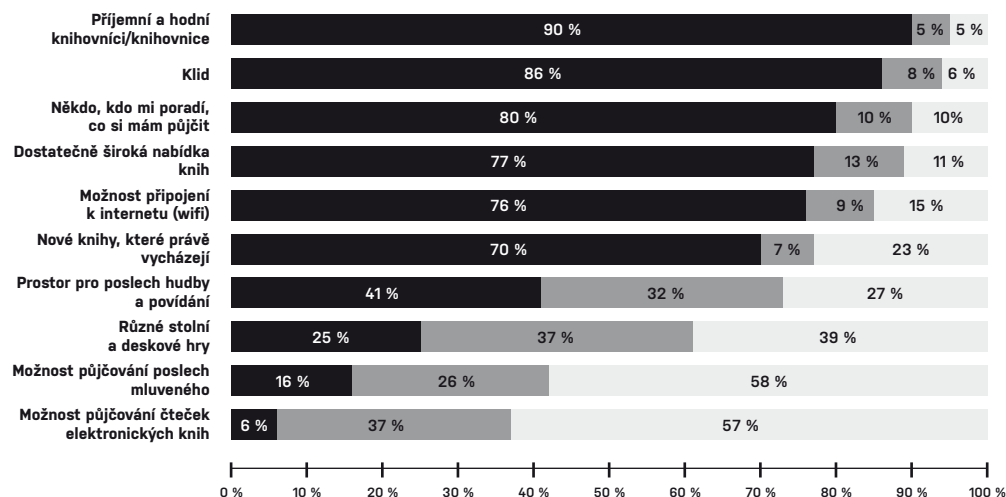
„My máme velkou knihovnu, ale knížky jsou tam starší, které mě nezajímají. Proto tam nechodím. Nemají tam novinky.“

Co nabízí knihovna svým čtenářům

Nejčastějším důvodem návštěvy knihovny je přirozeně půjčování knih domů (93 %), na určitý program (besedy apod.) chodí do knihovny 35 % dětí a 29 % jich preferuje setkávání a bavení se s kamarády. Pro každé páté dítě je také knihovna místem, kde má dostatek klidu i zdrojů informací pro učení do školy.

Graf č. 5 CO VŠECHNO NABÍZÍ SVÝM ČTENÁŘŮM VEŘEJNÁ KNIHOVNA, KAM NEJČASTĚJI CHODÍŠ?

■ ano ■ ne ■ nevím, nejsem si jist(á)

Nabídka knihovny byla hodnocena uživateli, kteří do knihovny chodí minimálně jednou za půl roku. Nejvíce ocenění byli samotní knihovníci a jejich ochota poradit s výběrem, knihovna je rovněž velmi často spojována s klidem. Za nepochybné vybavení knihoven je považována dostatečně široká nabídka knih (i těch právě vycházejících) a připojení k internetu. Výrazně méně knihovny nabízejí prostor pro poslech hudby a hraní her. Nejméně jsou podle dětí nabízeny čtečky elektronických knih, což potvrzuje odpověď v otázce na zlepšení knihoven, kdy nabídku e-čteček by uvítalo 24 % dětí. Na druhém místě (22 % dětí) je poptávka po nových knihách a 18 % dětí si žádá dostatečnou nabídku knih (abych vždy dostal, co si chci půjčit), což potvrzuje i kvalitativní výzkum. Celkem 40 % dětí by ve své knihovně nic zlepšit nechtělo.

ZÁVĚRY

Výzkum byl velice obsáhlý a snažil se odpovědět na celou škálu otázek, které kolem dětského čtenářství opakovaně vyvstávají. Pokusíme se zjednodušeně zdůraznit některé stěžejní závěry vyplývající z výsledků, použití i interpretace jsou ovšem na každém, kdo s dětskými čtenáři pracuje.

- Knihovny by měly reflektovat požadavky dětských uživatelů, především dbát na dostatečnou nabídku knih (samozřejmě s ohledem na své finanční možnosti) a nabízet dostatek novinek.
- Pro školy by bylo vhodné více se zaměřit při podpoře čtení na děti s nižším vzděláním a socioekonomickým statutem.
- Knihovny by mohly tyto skupiny (např. děti z neúplných rodin) více oslovit v rámci svých aktivit.
- Školy by měly rozvíjet čtenářské dovednosti v rámci výuky, pomocí školních knihoven a především formou doporučené literatury.
- Důležité je podporovat čtení v rodině již od raného věku, například společným předčítáním, a více zapojit muže, tatínky do těchto aktivit.
- Pro knihovny i školy by bylo velice vhodné zintenzivnit spolupráci, což by bylo přínosné pro obě strany.
- Knihovny by se měly zaměřit na svoji roli tzv. konzultantů či poradců a snažit se nebýt pouze „půjčovnou knih“.

VÝROKY DĚTÍ Z KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Jdeš raději na počítač nebo si vezmeš tu knížku?

„No, většinou si zapnu počítač a jdu hrát nějakou hru a když mi moc nejde nebo mě přestane bavit po 15 minutách, tak to vypnu a vezmu si knížku. Já se na televizi moc nekoukám, to mě moc nebaví, ale filmy, tak ty si najdu na netu.“

Myslíte si, že tištěná kniha zanikne?

„Může se to stát.“
„Myslím, že zanikne hodně brzy.“
„Úplně nezaniknou, ale hodně se omezí.“

Myslíte, že lidi přestanou číst úplně?

„Já si myslím, že ne, pořád budou nějaké popisky, které lidi budou muset číst.“

Myslíš, že se někdy knihy přestanou tisknout?

„Asi jo, ale myslím, že ty papírové knížky budou mít už jen sběratelé, že budou asi lepší a dostupnější na těch čtečkách. Spíš bych řekl, že to vše bude o virtuální realitě, že všechny knížky půjdou do her a filmů na čtení na noc.“

Článek čerpal z výzkumné závěrečné zprávy agentury Mediaresearch.

- **POUŽITÁ LITERATURA:** FRIENDLAENDEROVÁ, Hana a Lucie VRBKOVÁ. České děti jako čtenáři: Mediaresearch. Mediaresearch: výzkumná zpráva. Praha, 2014. 119 s.

„Vzhledem k rychlému vývoji technologií je pořád co zlepšovat...“

→ **Filipe, zkusím se na úvod zeptat trochu jinak, než bývá v této rubrice obvyklé – nezačnu obecně, nýbrž konkrétně: co považuješ v oblasti, kterou máš v knihovně v gesci, za nejvýznamnější počin loňského roku a co bys rád realizoval letos?**

V loňském roce jsme hlavně dokončovali tříletý projekt¹ Interní grantové agentury Ministerstva zdravotnictví, v rámci kterého byla – mimo jiné – převedena Digitální knihovna NLK (DK) do systému Kramerius 4 (<http://kramerius.medvik.cz>). Jednalo se o poměrně komplikovanou akci, zejména vzhledem k velkému množství born-digital dokumentů ve formátu PDF, které získáváme od vydavatelů. Objevilo se několik souvisejících problémů v konverzi a také nějaké chyby, ale musím pochválit vývojáře systému, kteří nám byli velmi nápomocní a podařilo se vše doladit, takže koncem roku mohla úspěšně proběhnout finální konverze. Vyvinuli jsme také v portálu Medvik možnost autoarchivace dokumentů samotnými autory v DK, zatím pouze v režimu neveřejného pilotního provozu, ale plánujeme poskytovat autorům možnost archivace a zpřístupnění jejich publikací jako jednu ze standardních služeb NLK. Portál Medvik byl v rámci projektu doplněn o další nadstavbové služby – propojení na Web of Science, Scopus, JCR, registr SHERPA/RoMEO, Centrální evidenci projektů VaVal atd.

Druhým významným počinem bylo pořízení a implementace discovery systému pro e-zdroje NLK.² Letos plánujeme integraci centrálního indexu do portálu Medvik, aby byly všechny dostupné zdroje prohledávatelné z jednoho místa.

→ **Zkusil bys popsat specifika klíčové oborové knihovny pro danou oblast – ve vašem případě lékařství – z hlediska technologií? Možná se to nijak neliší od jiných knihoven, ale přece jen...**

Pro medicínu je specifické využívání tezauru Medical Subject Headings vytvářeného americkou National Medical Library v Bethesda, který NLK překládá do českého jazyka a poskytuje zájemcům v ČR. Tento systém je používán v řadě databází a také v knihovních systémech, což nám umožňuje vytvářet efektivní nástroje pro vyhledávání a navigaci, přebírání bibliografických záznamů včetně automatizovaného převodu předmětových hesel na české ekvivalenty atd. Důležité je, že tento heslář je široce používán pro indexaci v českých lékařských knihovnách a máme tedy k dispozici jednotný systém věcného pořádání v našem oboru. Klíčová je také volně dostupná biomedicínská databáze MEDLINE – PubMed v portálu NCBI, který poskytuje řadu nástrojů a služeb využitelných v našem kontextu. Například nastavitelné periodické exporty záznamů do XML, které pak konvertujeme a importujeme do BMC, nebo služba PubMed LinkOut pro propojení na NLK dostupné plné texty atp.

→ **Jste aktivní a úspěšní na poli digitalizace, a také – s předstihem oproti hlavnímu českému knihovně-legislativnímu proudu – v získávání e-podob vybraných periodik. Jak tahle agenda vypadá?**

Agenda archivace plných textů je náročná, a to jak administrativně, tak technicky. Primárně je třeba jednat individuálně s vydavateli odborných periodik a přesvědčit je, že archivace a zpřístup-

nění jejich obsahu má smysl. Pak je třeba vše smluvně ošetřit a doladit podmínky zpřístupnění, což bývá časově náročné. Většina poskytovatelů naštěstí volí plné zveřejnění (případně s časovým embargem), což je pro uživatele nejvíce přínosné. Následně je třeba získat plné texty v elektronické podobě, ideálně v PDF formátu, a pokud možno kompletní – to bývá také často problém. Chybějí čísla nebo některé články, PDF bývají vadná/nečitelná, plné texty je třeba sklidit ze stránek časopisu (pokud neexistuje offline archiv), někdy jsou plné texty pouze v HTML. V případech, kdy je číslo časopisu rozdělené na jednotlivé články, je třeba sklidit alespoň minimální metadata, aby se dala porovnat s našimi záznamy v BMC a podařilo se plný text ztotožnit s bibliografickým záznamem článku. Chyby v datech se přirozeně vyskytují na obou stranách, takže se hodně komunikuje ohledně oprav, ladí se proces sklizení, chybějící plné texty se digitalizují. Po zkompletování se vytvářejí importní balíčky pro import do Krameria. Takže abych to shrnul, je to agenda, která zatím nejde příliš automatizovat. Objevují se však nové možnosti pro výměnu dat publikovaných časopisů, například Open Journal System, který se pomalu rozšiřuje i mezi českými vydavateli, nebo se zvyšuje ochota vydavatelů poskytovat metadata pomocí XML formátů nebo přes webová API, což umožňuje efektivnější integraci těchto dat do našich systémů a dále rozšiřuje možnosti spolupráce.

→ **Jak jste spokojeni s Krameriem coby platformou pro zpřístupňování?**

S Krameriem 4 jsme v zásadě spokojeni, protože je to flexibilní systém postavený na kvalitním repositáři Fedora a dalších otevřených systémech, což umožňuje využívat jejich API rozhraní. Toho využíváme jak pro autoarchivaci, tak pro automatické propojování DK se záznamy v portálu Medvik. Některé nedostatky by se samozřejmě našly. Například v případě plného zobrazení PDF souborů uložených v K4 chybí navigační lišta, takže uživatel, který se k tomuto souboru dostane přes web vyhledávač, má problém se vůbec dostat k informaci, o jaký dokument se vlastně jedná.

→ **Na tuzemské poměry máte docela soudobý web, na první pohled se vším, co k němu patří**

a má tam být. Jak jste ho navrhovali a tvořili? Jaká je jeho správa?

Web NLK je již pár let provozován v open source redakčním systému Plone, letos v březnu dostal v rámci upgrade na novou verzi Plone i modernější kabát včetně lepší navigace, přeskupení obsahu, karuselu, implementace Creative Commons licence a řady dalších vylepšení. Redesign našeho webu byl kolektivním úsilím, ideově se na něm pracovalo už poměrně dlouho, technická realizace probíhala od konce loňského roku a díky dobré spolupráci s externí spolupracovnicí vše dopadlo uspokojivě. Správa obsahu je kooperativní záležitost, Plone umožňuje detailní nastavení publikačního workflow, což správu velmi usnadňuje. Nicméně je vzhledem k rychlému vývoji technologií pořád co zlepšovat, je třeba ještě doladit kód stránek, aby byly co nejvíce responzivní vůči mobilním zařízením.

→ **Na webu nelze přehlédnout pojem Medvik, o kterém ses už několikrát zmínil. Jak bys novému uživateli vysvětlil, co to vlastně je, jak to vzniklo a jaká infrastruktura a data jsou v pozadí?**

Podstatou systému Medvik (Medicínská virtuální knihovna) je umožnit poskytování knihovnicko-informačních služeb z jednoho místa – stejnojmenného portálu. Multiknihovní systém integrující oborové knihovny a jejich data je k tomu důležitým nástrojem, který přináší řadu výhod jak knihovníkům, tak čtenářům. Z hlediska uživatele-čtenáře by měl portál Medvik představovat jednotné rozhraní pro využívání služeb celé sítě lékařských knihoven a to, pokud možno, bez zbytečných institucionálních a jiných bariér.

Již nějakou dobu pracujeme na tom, aby bylo v portálu možné jednotné přihlašování a snadná registrace v uživatelských preferovaných knihovnách s možností využívat služeb – nejen v Medviku integrovaných – lékařských knihoven. Aktuálně je v nové verzi portálu vyřešeno hlavně vyhledávání, ale například správa čtenářského konta je stále v původní verzi³, což samozřejmě není pro uživatele optimální, přestože jsou oba portály propojené.

Důležité je, aby portál poskytoval uživatelům maximum informací a návazných služeb, na nás je zajistit, aby databáze Medvik obsahovaly pokud možno všechna potenciálně využitelná data

1 Závěrečná zpráva o projektu je dostupná na adrese <http://www.medvik.cz/link/MED00182895>.

2 Rozhraní je dostupné na adrese <http://nlk.summon.serialssolutions.com>.

3 <http://www.medvik.cz/bmc>

– katalogy knihoven včetně informací o dostupnosti exemplářů, analytická bibliografie BMC, lékařské autority, tezaurus Medical Subject Headings, adresář lékařských knihoven atd. Tato data je samozřejmě třeba smysluplně propojovat, a to jak interně, tak s relevantními okolními systémy.

Takže při rozvoji portálu Medvik víceméně řešíme obdobné problémy jako projekt Centrálního portálu knihoven, do jehož řešení je NLK také zapojena, avšak s daleko menšími zdroji. Výhodou je alespoň v našem kontextu používání hesel MeSH a částečně díky systému Medvik homogenní systémové prostředí, které umožňuje efektivní využívání databází systému při rozvoji portálu.

Rád bych ještě zmínil, že se při vývoji portálu Medvik snažíme o to, aby byl maximálně otevřený pro roboty vyhledávacích služeb. Statistiky jeho návštěvnosti za loňský rok ukazují, že z celkového počtu 258 000 návštěv bylo 75 % přes vyhledávač Google. Pokud tedy zpřístupníme kvalitní a zajímavý obsah a poskytneme snadno použitelné služby, je tento kanál neopominutelným zdrojem potenciálních uživatelů. Velmi se nám také zvýšila zpětná vazba, kdy se často ozývají googlující autoři, že se jim něco nelíbí v jejich autoritním záznamu nebo že jim byly přiřazeny jiné publikace. Vycházíme jim samozřejmě vstříc, bohužel ne vždy se jedná o chybu na naší straně, protože řadu záznamů přebíráme nebo se často jedná o chybně uvedené nebo nedostatečné údaje ve veřejných zdrojích – což se ale někdy obtížně vysvětluje, protože chybu našli v našem portálu.

→ Jak a proč jste se rozhodli pro váš – v ČR poměrně ojedinělý – knihovní systém? Jste s ním spokojeni?

Výběr knihovního systému není triviální záležitost, v případě projektu Medvik ještě navíc komplikovaná požadavky na centralizované řešení, které v dané době žádný systém úplně nepodporoval. Systém DAWINCI firmy SVOP nicméně přes počáteční implementační potíže prokázal dostatečnou flexibilitu jak v datových strukturách a nastavitelnosti, tak při vývoji dalších potřebných funkcí. Systém Medvik je provozován již sedmým rokem v Datovém centru NLK a uživatelé zapojených knihoven se k němu připojují

přes klientskou aplikaci komunikující prostřednictvím HTTP protokolu. Medvik je knihovnám poskytován jako kompletní knihovní systém. Záleží však na potřebách konkrétní knihovny, zda využije všechny moduly nebo funkce – například zda v systému využívá kompletní akviziční postup, nebo jenom přírůstek. Výhodou pro zapojené knihovny je zejména úspora implementačních a provozních nákladů – systém je lékařským knihovnám poskytován zdarma. Poskytujeme také zapojeným knihovnám plnou metodickou a uživatelskou podporu i administraci systému. V loňském roce jsme do Medviku zapojili další dvě knihovny, aktuálně tedy provozujeme 12 knihoven sedmi institucí.

→ Jaké jsou vaše zkušenosti z výběru discovery systému? Jaké má vazby na ostatní vaši agendu?

Výběr discovery řešení pro NLK byl ovlivněn zkušenostmi s dalšími službami producenta systému Summon, které úspěšně využíváme již řadu let pro správu a zpřístupnění e-zdrojů. V loňském roce nám končila smlouva na dnes již přežitý systém federativního vyhledávače, který bylo třeba nahradit. Byly proto spuštěny dva trial – na Summon a EDS. Oba systémy mají své pro a proti, oba centrální indexy se obsahově do velké míry překrývají, oba mají svoje exkluzivní zdroje. Vzhledem k intenzivnímu používání produktů Serialsolutions a jejich služeb a výstupů v našich systémech, zejména v portálu Medvik, by ale dostatečně funkční integrace jiného discovery řešení do našeho prostředí byla v dané situaci velmi časově i technicky náročná – proto bylo zvoleno řešení Summon. Situaci na trhu discovery řešení však i nadále sledujeme, vzhledem k jejich pokračujícímu vývoji a také k řešení projektu CPK uvidíme, co nám budoucnost přinese.

→ Vydáváte DVD Bibliomedica – není dnes (periodická) produkce offline nosičů poněkud obsoletní? Nese to jistě spoustu práce kolem a příjemcům se hromadí kotoučky, se kterými musejí něco dělat, místo aby si jen „klikli“ na nějaký online odkaz. Ptám se záměrně provokativně – dobře si pamatuji dobu, kdy ČNB vycházela na DVD a jak jsem s ní tehdy rád pracoval. Ale to bylo v době, kdy offline verze měla lepší rešeršní možnosti a byla rychlejší než online verze...

MGR. FILIP KŘÍŽ

je absolventem Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK. V prostředí lékařských knihoven se pohybuje od roku 2000, od roku 2005 pracuje na plný úvazek v Národní lékařské knihovně. Je vedoucím Oddělení knihovních aplikací a digitalizace. Věnuje se rozvoji systému a portálu Medvik, integraci uživatelských a datových služeb, managementu elektronických zdrojů, správě a rozvoji Digitální knihovny NLK, publikační činnosti a realizaci projektů. Je členem vývojového týmu Kramerius 4 a Pracovní skupiny pro Centrální portál projektu CPK.

Lze se tomu v dnešní době divit, ale stále ještě jsou uživatelé, kteří DVD Bibliomedica vyžadují a využívají. Vzhledem k tomuto zájmu tedy zatím neplánujeme jejich zrušení, navíc s vydáváním nemáme velkou práci, pouze čtvrtletně exportujeme data, což jsou víceméně automatizované procesy. Faktem však je, že někteří „DVD uživatelé“ velmi rádi přešli na online využívání BMC přes portál Medvik. O aktuálních počtech uživatelů odebírajících DVD Bibliomedica však nemám přehled.

→ Závěrečná otázka bude pro tuto rubriku tradiční: jaké jsou podle tebe perspektivy již zmíněného Centrálního portálu knihoven ČR? Jsi členem jedné z pracovních skupin, tak vidíš právu i zevnitř...

Perspektiva CPK je dobrá, nicméně je to samozřejmě běh na dlouhou trať a cíl je ještě daleko. Podstatné je, že se vůbec takový projekt začal řešit, a že se na něm podílí hodně knihoven. Problematika je to velmi široká a zúčastněné knihovny mají mnoho specifík a samozřejmě také různá očekávání, co by jim vlastně měl CPK přinášet. Takže někdy se konsenzus ohledně dílčích řešení buduje postupně, ale domnívám se, že projekt pokračuje dopředu. Zásadní letos bude celý systém dobře založit tak, aby se dal postupně rozvíjet – je zřejmé, že portál nebude hned od začátku „zpívat všechny písničky“. Jedná se primárně o vývojový projekt, představa, že je možné celé řešení systému dodat na klíč, je podle mého názoru nerealistická.

Děkuji za rozhovor.

Ptal se JAN KAŇKA kanka@kfbz.cz

MINISTERSTVO
KULTURY

Dne 21. 3. 2014 Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem kultury

vyhlásilo Výzvu

**k podání žádostí o grant v programové oblasti č. 16
„Zachování a revitalizace kulturního a přírodního dědictví“
v rámci Programu CZ06 – Kulturní dědictví a současné umění,
který je financován z EHP fondů 2009–2014**

Uzávěrka pro předkládání žádostí o grant je **20. 6. 2014 v 19.00 hodin.**

Text výzvy, Pokyny pro žadatele a další informace naleznete na www.norskefondy.cz
a www.eeagrants.cz.

Na těchto stránkách bude rovněž v předstihu oznámen termín konání semináře pro žadatele o grant.

MojelD usnadní přihlášení nejen do knihovny

Nakoupit, přečíst si nejnovější zprávy, pobavit se a zůstat ve styku se všemi známými – to vše dnes díky internetu dokážeme zařídit takřka na jedno kliknutí myši. Čím více si ale užíváme výhod nejrůznějších on-line služeb, tím více hesel a uživatelských jmen si musíme pamatovat. A to od určitého počtu není zrovna nejjednodušší. Na pomoc s řešením tohoto problému je zde již více než tři roky služba mojelD provozovaná sdružením CZ.NIC, správcem národní domény .cz, která umožňuje přihlašování k nejrůznějším službám pomocí jednoho jména a hesla. Po elektronických obchodech či zpravodajských serverech tato užitečná služba nachází své místo rovněž v českých knihovnách.

Představení mojelD

Výhoda mojelD (www.mojelid.cz) pro uživatele je jednoznačná – vyšší komfort a úspora času. Pro poskytovatele služeb je přihlašovací systém cenný zejména proto, že nabízí ověřenou identitu uživatelů. Díky tomu mají například provozovatelé e-shopů jistotu, že kontaktní údaje nakupujících jsou správně vyplněné a objednané zboží dorazí v pořádku.

Mezi elektronické obchody, do kterých je možné se prostřednictvím mojelD přihlašovat, patří například obchod s výpočetní technikou CZC.CZ, obchod s parfémami a kosmetikou Parfums.cz či inzertní server se zbožím nabízeným

jen za odvoz *Nevyhazujto.cz*. Díky mojelD je možné si rovněž snadno a rychle koupit jízdenku na vlaky RegioJet či „žluté“ autobusy společnosti Student Agency.

Výrazné oblíbenosti se mojelD dočkalo také u zpravodajských serverů (např. se jedná o weby TV Nova či významných vydavatelství Economia, Mladá fronta, Internet Info atd.), kde ověřené identity přihlášených uživatelů přispívají ke kultivaci diskusí pod články.

Výhod mojelD a především ověřených identit začínají postupně využívat rovněž města a obce, které díky této službě mohou pořádat například ověřené ankety, referenda nebo podobně jako některé servery nabídnout fórum s věcnou a konstruktivní diskusí, ve které se uživatelé neskrývají za anonymitou Internetu.

Jak služba mojelD funguje?

Službu mojelD vyvíjí a **provozuje** komerčně neutrální subjekt – **sdružení CZ.NIC**, které má na starosti rovněž zajištění provozu národní domény .cz a dlouhodobě podporuje českou i světovou internetovou komunitu.

V rámci mojelD existují tři **úrovně ověření identit**, které se od sebe liší stupněm ověření uživatelských atributů. Zatímco pro základní úroveň (částečně identifikované uživatele) stačí zadat kód doručený na e-mail a formou SMS na mobilní telefon, pro vyšší úroveň (plně identifikovaný uživatel) je již třeba zadat rovněž kód doručený poštou, čímž je ověřeno, že daná poštovní adresa existuje a je pravidelně vybírána.

Nejvyšší úroveň – tzv. validovaný uživatel – pak vyžaduje ověření základních údajů vedených u účtu mojelD s údaji v občanském průkazu. Toto ověření vyžadované od některých provozovatelů (především měst a obcí) je možné provést buď v sídle sdružení CZ.NIC v Praze, prostřednictvím úředně ověřeného podpisu (ten je možné získat například na každém pracovišti Czech POINT), nebo na validačních pracovištích vybraných knihoven. V současné době nabízí toto ověření Moravská zemská knihovna v Brně a Technická univerzita v Liberci.

V souvislosti se stinnými stránkami Internetu je vhodné zmínit rovněž bezpečnost mojelD a ochranu dat uživatelů. Službu mojelD provozuje sdružení CZ.NIC, jehož hlavní činností je bezproblémové zajištění chodu české národní domény .cz. Takovýmto úkolem může být pověřen pouze důvěryhodný, spolehlivý a dostatečně odborně a technologicky kompetentní subjekt, který je schopen splnit ta nejprísnejší bezpečnostní kritéria. Uživatelé mojelD si tak mohou být jisti, že své osobní údaje svěřují respektované organizaci, která má dlouhodobé zkušenosti s provozováním a zabezpečováním rozsáhlých registrů obsahujících osobní data. V oblasti bezpečnosti pak sdružení CZ.NIC zabezpečuje rovněž provoz národního bezpečnostního týmu CSIRT.CZ, který pomáhá řešit kybernetické incidenty v České republice a představuje tak jeden z nejvýznamnějších tuzemských subjektů v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Výhodou služby mojelD je rovněž to, že například na rozdíl od sociálních sítí jsou osobní údaje **uloženy na serverech umístěných v ČR** a jejich uchovávání a poskytování se tak řídí zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a je snadno kontrolovatelné Úřadem pro ochranu osobních údajů.

Co nabízí mojelD knihovnám?

V rámci elektronizace knihoven představuje mojelD možnost, jak uživatelům ulehčit přihlašování k elektronickým službám, jako jsou katalogy s možností vyhledávání či rezervace knih. Díky ověřeným identitám a tím i možnosti dohledat pravou totožnost daných uživatelů pak knihovny mohou uvažovat rovněž o umožnění

plně elektronické registrace bez nutnosti návštěvy pobočky. Uživatelé se poté mohou stejným uživatelským jménem a heslem hlásit k více službám, čímž se rovněž eliminuje možnost zapomenutí hesla či uživatelského jména a jeho následná obnova. Elektronické služby knihoven se tím pro uživatele stávají pohodlnější a přátelštější.

Vedle již zmíněné bezpečnosti představuje velkou výhodou mojelD i jeho vývoj na otevřené platformě OpenID a dále zapojení do rozsáhlého evropského projektu STORK 2.0 (www.eid-stork2.eu) zaměřeného na přeshraniční uznávání elektronické identity. MojelD je již nyní koncipováno tak, aby splnilo požadavky vyplývající z budoucí evropské legislativy – tzv. eIDAS (Nařízení evropského parlamentu a Rady o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním trhu), které by mělo vstoupit v platnost příští rok. Vzhledem ke stavu elektronické identifikace a elektronických občanských průkazů v České republice je pak mojelD v současné době jedinou autentizační službou, která splňuje požadavky Evropské komise a získala v rámci projektu STORK 2.0 tzv. QAA (Quality Authentication Assurance) certifikaci.

Ve vztahu ke koncepci knihoven je pak třeba vyzdvihnout, že přihlášení prostřednictvím mojelD podporuje rovněž Ministerstvo kultury, které jej v rámci programu VISK 3 (Veřejné informační služby knihoven) podpořilo. S přihlašování prostřednictvím **mojelD** je počítáno taktéž v připravovaném **Centrálním portálu českých knihoven**.

Jak zavést mojelD?

Pro většinu knihoven představuje nejjednodušší způsob zavedení mojelD prostřednictvím implementace připravené dodavatelem jejich knihovního systému, resp. jeho části prezentované na webu v podobě on-line katalogu. V současné době podporuje přihlašování přes mojelD systém KP-Sys, před dokončením je pak rovněž implementace do systému Clavius /LANius a knihovnických řešení dodávaných společnostmi Cosmotron a ExLibris (systém Aleph). To, že mojelD může najít uplatnění rovněž v systémech na míru, pak potvrzuje Městská knihovna Praha.

	Částečně identifikovaný uživatel	
	Plně identifikovaný uživatel	
	Validovaný uživatel	

Spolu se zavedením přihlašování prostřednictvím mojeID je pak možné rovněž zřízení tzv. validačního pracoviště, kde si čtenáři ověří své údaje v mojeID a „povýší“ je tak na nejvyšší možnou úroveň tzv. validovaného uživatele. Pro zaměstnance knihovny se ověření údajů pro mojeID výrazně neliší od činností, které již nyní vykonávají například při registraci nového

čtenáře. Z důvodu nízkého počtu validačních míst může tato služba knihovnám navíc přivést nové čtenáře, kteří by si třeba jinak do knihovny cestu nenašli. Kompenzace nákladů spojených s ověřením poskytovaná sdružením CZ.NIC pak pro knihovny může představovat vítaný zdroj dalších příjmů.

Víte, že...?

Sdružení CZ.NIC v rámci osvětové činnosti vydává rovněž knihy z oblasti informačních technologií. Do současnosti vyšlo v edici knihy.nic.cz celkem sedm titulů: od *Báječného světa elektronického podpisu* od Jiřího Peterky přes právní knihu *Internet jako objekt práva* od Jána Matejky až po překlady technicky orientované zahraniční literatury jako *Ponořme se do Python(u)* či *Pro Git*. Pro dospívající mládež, ale nejen pro ni, je určena kniha *Buď pánem svého prostoru* zaměřená na otázky soukromí nejen na sociálních sítích. Všechny tyto tituly je možné si zakoupit, ale rovněž na adrese <http://knihy.nic.cz> bezplatně stáhnout v elektronické podobě vhodné pro čtečku. CZ.NIC nabízí tyto e-knihy zdarma také knihovnám pro jejich čtenáře.

JIŘÍ PRŮŠA jiri.prusa@nic.cz

Jak se digitalizují rukopisy

Problematika digitalizace je ve spojitosti s fungováním paměťových institucí, jakými jsou knihovny a muzea, velmi aktuální. Může být relevantní jak z hlediska efektivity fungování těchto institucí, tak může významně pomoci naplňovat jejich klíčová poslání. V případě knihoven jsou zde souvislosti se správou sbírek, katalogizací či s plněním funkce ochrany sbírkového fondu, kdy existence záchovných digitálních kopií přispívá k ochraně originálu (dojde ke snížení četnosti manipulace s vlastním originálem díky tomu, že významné procento přístupů lze realizovat na základě digitální kopie). Kvalitní obrazová data mohou být zdrojem pro tvorbu věrných kopií (faksimile). Digitalizace zaznamenává informační obsah originálních dokumentů pro případ nedochování původních dokumentů do budoucnosti a výstupy digitalizačních projektů jsou důleži-

tou formou zpřístupnění těchto informací jak badatelům a studentům, tak i široké veřejnosti.

Digitalizace v rámci knihoven je v České republice na poměrně pokročilé úrovni, v oblasti digitalizace a zpřístupnění rukopisů a starých tisků dokonce udáváme směr v mezinárodním měřítku. Toto lze tvrdit také v rámci standardizace tvorby bibliografických popisů (metadat) při digitalizaci dokumentů (participace zástupců Národní knihovny ČR na projektu MASTER v letech 1999–2001).¹

V oblasti zpřístupnění bylo důležitým milníkem spuštění digitální knihovny Manuscriptorium² v roce 2004, a její následný rozvoj. V této souvislosti lze vzpomenout také na udělení prestižní ceny UNESCO JIKJI (Paměť světa) Národní knihovně ČR v roce 2005 za přínos v oblasti digitalizace a snahu o virtuální integraci sbírek v digitální knihovně Manuscriptorium.³

- 1 UHLÍŘ, Z. *Standard MASTER: katalogizace rukopisů v XML* [online]. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/nkkr0202/0202084.html>.
- 2 Manuscriptorium [online]. Dostupné z: <http://www.manuscriptorium.com/>.
- 3 KNOLL, A., JEZEK, V. *Cena UNESCO Jikji 2005 pro Národní knihovnu* [online]. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna52/jikji.htm>.

Digitalizační zařízení specializované pro rukopisy a staré tisky

Z hlediska rozvoje a další agregace dat digitalizačních projektů byla významná také úspěšná realizace Evropského projektu ENRICH⁴ v letech 2007–2009. Jednalo se o projekt dvacítky důležitých evropských paměťových institucí s cílem soustředit dostupný digitalizovaný materiál a vytvořit na platformě Manuscriptoria nejvýznamnější evropskou digitální knihovnu v oblasti historických fondů. Koordinátorem projektu byla Národní knihovna ČR a technickým partnerem provozovatel Manuscriptoria společnost AiP Beroun. Také díky projektu ENRICH a pokračující spolupráci s partnerskými institucemi je nyní v Manuscriptoriu dostupno přes 300 000 bibliografických popisů historických dokumentů, z nichž je přes 24 000 plně digitalizovaných a pro více než 2000 z nich je dostupný tzv. plný text.

Podívejme se nyní blíže na samotný proces digitalizace. Z pohledu užití výsledků digitalizačních projektů knižních dokumentů se setkáváme se dvěma typy projektů. Jednak to jsou

projekty, které cílí pouze na zpřístupnění (tomu odpovídají parametry digitalizace a výstupů právě dostačujících ke zpřístupnění na internetu). Druhou skupinou jsou projekty, jejichž cílem je ochránit a zpřístupnit dokumenty (vytvořit tzv. záchovnou digitální kopii, která má potenciál věrně vizuálně nahradit originál a zpřístupňována je jen z ní odvozená optimalizovaná kvalita dostatečná pro bádání a práci).

Digitalizační projekty rukopisů a starých tisků, ve kterých vzniká záchovná digitální kopie, jsou poměrně komplexní záležitostí. Tyto unikátní a vzácné knihy nejprve projdou restaurátorskou kontrolou, která má za úkol prověřit, zda je dokument schopen procesu digitalizace bez úhony absolvovat. Je třeba posoudit, zda rukopis snese opatrnou manipulaci ve smyslu otevření a prolistování. Pokud to stav dokumentu vyžaduje, jsou případně provedeny nezbytné restaurátorské zásahy. V rámci procesu digitalizace je samostatně snímána každá strana knihy, stejně tak jsou snímány desky,

- 4 ENRICH | Towards a European Digital Library of Manuscripts [online]. Dostupné z: <http://enrich.manuscriptorium.com/>.

přidešti, hřbet knihy, ořízky a další jevy, typické pro středověké rukopisy (vložené listy, zpevnovací proužky atd.). Digitalizace probíhá zpravidla na specializovaných zařízeních, výborných výsledků je dosahováno bezkontaktní fotografickou metodou, s využitím velkoformátové fotografické kamery vybavené skenovací stěnou s lineárním CCD snímačem či one-shot snímačem s dostatečným rozlišením (stávající technologická špička dosahuje rozlišení kolem 80Mpix). Takovýto postup umožňuje tvorbu vysoce kvalitních obrazových dat co do parametrů ostrosti, rozlišení, barevné hloubky, zároveň je celý proces velmi šetrný vůči originálu (studená katodová světla, filtry UV a IR záření, případně LED světelné zdroje, opatrná ruční manipulace s originálem). Speciální pozornost je věnována otázce barevné věrnosti. Tuto problematiku lze efektivně řešit pomocí využití systému správy barev. Color Management System (CMS) je postaven na principu charakterizace vlastností jednotlivých zařízení, která na sebe při práci s digitálními obrazy navazují, od tvorby přes zpracování, editaci až po výstupy. Jednotlivá zařízení jsou charakterizována barevným profilem (ICC profil)⁵. V rámci CMS je možno přes přístrojově nezávislý barevný prostor převádět obrazová data pomocí přepočítávání ze zdrojového do cílového barevného prostoru s využitím ICC profilů.⁶

Důležitou součástí seriózního procesu digitalizace je tvorba metadat. Jedná se vlastně

o strukturovaná data o datech. Existuje celá řada forem a formátů, jakými mohou být metadata zapsána v souvislosti s jejich konkrétním účelem. Metadata slouží k zachování důležitých informací o datech, o jejich vzniku, významu či parametrech. Obecně je v současnosti nejrozšířenějším způsobem jak vytvářet a uchovávat metadata značkovací jazyk XML (Extensible Markup Language). Jeho základem je prostý text, v rámci kterého je označen význam jeho částí. XML je pro uživatele čitelný přímo – pomocí jakéhokoli textového editoru, zároveň je ale uchopitelný řadou softwarových nástrojů. Výsledkem procesu je takzvaný komplexní digitální dokument (spojení dat a metadata), postavený na otevřených standardech tak, aby byl samostatně uchopitelný a nezávislý na konkrétním softwarovém či hardwarovém řešení.

Reprezentativním příkladem výsledku digitalizace, se kterým se čtenáři mohou seznámit, je zpřístupnění *Výšehradského kodexu* v Manuscriptoriu. *Výšehradský kodex* je jedním z nejvýznamnějších rukopisů v České republice, je uložen v Národní knihovně České republiky pod signaturou XIV.A.13. Tato významná národní kulturní památka byla digitalizována v roce 2007⁷, a její digitální kopie je volně dostupná on-line v badatelském prostředí Manuscriptoria.⁸

Text a foto **ŠTĚPÁN ČERNOHORSKÝ**

✉ sc@aipberoun.cz

5 INTERNATIONAL COLOR CONSORTIUM. [online]. Dostupné z: <http://www.color.org/>.

6 KOČÍČKA, P. *Color Management System*. Praha: GRAFIE CZ, s. r. o.

7 *Výšehradský kodex* | AIP Beroun s. r. o. [online]. Dostupné z: <http://www.aipberoun.cz/?q=node/32>

8 XIV.A.13, Národní knihovna České republiky [online]. Dostupné z: http://www.manuscriptorium.com/apps/main/index.php?request=show_tei_digiodoc&docId=set20070920_13_18client=>.

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- ➔ Virtuální depozitní knihovna – představení projektu a první výsledky
- ➔ Z POKLADŮ... Knihovny Českého rozhlasu
- ➔ Postřehy z komise dotačního programu Knihovna 21. století
- ➔ Jak mluvit přesvědčivě (nejen) se zřizovateli
- ➔ ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU: Jak objevit autora přes divadlo

Heisterova Chirurgie

Sbírka vzácných tisků Národní lékařské knihovny, kolem 500 tisků a rukopisů od 16. do počátku 19. století, je ve správě Zdravotnického muzea jako oddělení NLK. Značná část tohoto souboru je již původem součástí muzejních sbírek. Poté, co bylo roku 1934 založeno přípravné kuratorium muzea, začaly se v Praze shromažďovat dary českých lékařů pro muzeum, které vedle chirurgických a lékařských nástrojů, listin nebo odznaků často zahrnovaly knihy. K nejzajímavějším titulům patří bohatě ilustrovaná díla jak anatomická, tak především chirurgická. Lépe než nejjasnější popis nám ukazují postupy a nástroje počátků moderní chirurgie.

Příručka Lorenze Heistera (1683–1758) zůstala po generace základní učebnicí. Heisterova *Chirurgie*, v níž je „nejmodernějším a nejlepším způsobem do hloubky pojednáno vše, co k chirurgii náleží a nově vynalezené a užitečné chirurgické nástroje i nejschůdnější postupy chirurgických operací a obvazů [jsou] ve třiceti osmi vyobrazeních mědirytém představeny“¹, vyšla nejprve německy, v Altorfu roku 1718, a dočkala se do konce 18. století řady vydání, posledního zřejmě roku 1779. Už z jazyka prvních vydání je zřejmé, že Heister myslel jak na adepty medicíny, tak na vyučené ranhojiče, kteří ještě v 18. století prováděli většinu chirurgických zákroků. Trápila ho mezera, která se mezi lékaři a ranhojiči, mezi jeho čtenáři i mezi autory existujících učebnic, rozevírala: zatímco lékaři „sami žádné chirurgické operace nikdy neprováděli a nemohli tedy nic říci ani zlepšit z vlastní zkušenosti“, ranhojiči „nestudovali, a proto o anatomii s hrubými chybami, o příčinách chirurgických onemocnění a dalších k teorii náležejících věcech pak často velmi špatně a nesmyslně rozmýšlejí“. Heister sám tento protiklad překlenoval. Studoval medicínu na universitách v Giessenu, Amsterdamu a Leydenu (promoval pak v roce 1709 na universitě v Hardewijku, kam přešel pravděpodobně z finančních důvodů), ale učil se rovněž lékárenství a především vojenské chirurgii. Během válek o španělské dědictví v prvních letech 18. století studoval pouze v zimním období, mezi válečnými taženými. Sloužil v holandské armádě, pracoval nejprve v polních nemocnicích v Bruselu a Ghentu a jako čerstvě promovaný lékař se pak účastnil obléhání Tournai i bitvy u Malplaquet. Teprve pak byl povolán jako profesor anatomie a chirurgie na universitu v Altdorfu u Norimberka a později v Helmstedtu v Sasku.

Roku 1739 vyšla kniha v latinském překladu (*Institutiones chirurgiae*, tedy Pravidla chirurgie), především proto, aby se mohla šířit i v zemích mimo německou jazykovou oblast. Latinská verze se také rychle stala zdrojem pro další vydání, anglické, španělské, ruské, francouzské, italské i nizozemské. Částečný japonský překlad vyšel počátkem 19. století na základě nizozemského vydání a významně ovlivnil další vývoj chirurgie v Japonsku. V prostředí Čech byla kniha rovněž značně rozšířena. Jen ve sbírce vzácných tisků Národní lékařské knihovny se nachází šest vydání, od roku 1731 až do roku 1779, celkem se v českých a moravských knihovnách dochovalo přes třicet výtisků německé i latinské verze. Heister se pokoušel předložit svým čtenářům dílo co nejúplnější. Cituje jak klasická chirurgická, tak lékařská díla, aniž by ta či ona upřednostňoval. Přitom doplňuje a opravuje podle toho, co se naučil ve vlastní praxi. Stěžuje si, že dosavadní učebnice představují jen několik operací, a to ještě neúplně: amputace, řez na kámen a kýlu, trepanaci lebky, pouštění žilou nebo trhání zubů. Jeho vlastní kniha tak začíná kapitolami o ranách na všech částech těla, o frakturách kostí a vykloubeních a jejich napravování a o nádorech a vředech. Teprve pak postupuje k popisu zákroků dobové chirurgie a to opět v nebyvalé šíři. Popisuje a vysvětluje pouštění žilou na různých částech těla, od něj však přechází ke

1 Chirurgie, in welcher alles was zur Wundarzney gehöret, nach dem neuesten und besten Art, gründlich abgehandelt und in acht und dreyssig Kupffer-Tafeln die neuerfundenen und dienlichste Instrumenten, nebst den bequemsten Handgriffen der chirurgischen Operationen und Bandagen deutlich vorgestellet werden (Nürnberg: Bey Johann Hoffmanns seel. Erben, 3. vyd. 1731)

kapitolám o poranění tepen, o transfuzi a přístroji k převodu krve z člověka na člověka, o očkování nebo o čínské a japonské akupunkturu, s níž se Evropa začala seznamovat teprve koncem 17. století. Oddíl o chirurgii hlavy obsahuje jak pasáže o trepanaci nebo zubních zákrocích, tak kapitoly o operacích očních včetně popisu umělých očí. U řezu k odstranění šedého zákalu vyvrací teorii, podle níž jde o snadno odstranitelnou blanku zakrývající zorné pole a popisuje postup operace i za různých podmínek. Obrázek vyznačuje i postavení pacienta i chirurga a jeho asistentů při operaci. Nechybí ani rozsáhlý oddíl věnovaný porodnictví, především porodním komplikacím, které si vyžadovaly zásah zkušeného a školeného ranhojiče. Poslední část knihy je věnována obvazům a obvazování včetně náplastí a dlah pro napravování kostí.

Knihu doplňuje řada mědirytin, které ukazují především tvary nejrůznějších nástrojů, postup jejich použití i různé komplikace, „které slova tak jasně nevysvětlí“. Heister sám řadu nástrojů zavedl: Heisterův rozvěrač úst, nezbytný u zubních operací v době před umrtvením, nebo „železný kříž“, určený původně ke zpevnění zlomené klíční kosti, ale později užívaný i k rovnání vad páteře. I na ilustracích se ukazuje Heisterova všestrannost: s prvními rytinami nebyl spokojen a jako profesor v Altdorfu se sám učil mědirytu, aby obrazy odpovídaly tomu, s čím se ranhojič ve své praxi setkává.

V posledních letech života se Heisterovi zdálo, že jeho kniha se „natolik rozrostla, že již není k užtku ani tak v chirurgických kolegiích, kde bývala užívána, jako na universitách“. To však bylo v přímém rozporu s účelem Chirurgie jako návodu pro skutečnou chirurgickou praxi. Pořídil tedy „výtah či kompendium... toho nejnutnějšího, co budoucí milovníci ranhojičství především, jako základ či počátek, potřebují vědět a naučit se“ a „z velké práce ... připravit ke zmíněnému užítí toto malé dílko, které nazývám svou malou chirurgií či ranhojičstvím“. Kleine Chirurgie pak roku 1755 uzavřela Heisterovo literární dílo.

Zrušit rozpor mezi lékaři a ranhojiči Heister nemohl, ten se však zužoval již během života jeho knihy osvícenskými, u nás především josefínskými, reformami. Jeho Chirurgie byla určena těm i těm a ke sblížení obou disciplín rozhodně přispěla. Mluví-li se o Heisterovi jako jednom ze zakladatelů vědecké chirurgie, není to přehnané označení.

ŠIMON KRÝSL ✉ krysl@nlk.cz
(obrazová příloha viz 3. str. obálky)

Doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách

Doplňování cizojazyčné literatury je dílčím cílem priority 12 Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015. Celý název této priority zní Podporovat vytváření knihovních fondů. Zvýšit objem financování nákupu knihovních fondů v knihovnách ČR a vytvořit tak základní předpoklad pro zlepšení obsahu a kvality veřejných knihovnických a informačních služeb.

Priorita měla čtyři dílčí cíle a tím prvním bylo Podporovat doplňování literatury pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel (cizo-

jazyčná beletrie a populárně naučná literatura, jazykové příručky, slovníky). Byla ustanovena pracovní skupina, kterou vede Mgr. Světlana Knollová z Národní knihovny ČR.

V současné době není již doplňování cizojazyčné literatury do českých veřejných knihoven pouhou vizí v rámci koncepce, ale má už konkrétní podobu pilotního projektu a připravuje se jeho organizační zajištění. Je však důležité připomenout, co všechno muselo předcházet tomu, aby se z vize stala realita. Bylo nutné zpracovat analýzu na základě provedeného průzkumu, který proběhl před rokem a zúčast-

nilo se ho 70 % veřejných knihoven s profesionálními pracovníky. Na analýzu navázal navržený pilotní program, který projednala Ústřední knihovnická rada při Ministerstvu kultury a následně Sdružení knihoven ČR v sekci pro regionální funkce. Tyto informace již byly mnohokrát prezentovány, a tak je nebudu opakovat.

Zpět k pilotnímu programu a jeho hlavnímu ideovému záměru. V průzkumu se jednoznačně prokázalo, že knihovny nejsou dostatečně doplňovány cizojazyčnou literaturou, která je potřebná k jazykovému vzdělávání obyvatel. Knihovny jsou odkázány na rozpočet, který dostávají od svého zřizovatele a který v plné míře nepokrývá doplňování knihovních fondů pro oblast cizojazyčné literatury. Z tohoto důvodu byla nutná garance státu zaměřená na finanční podporu získávání této literatury do knihoven. Pracovní skupina hledala optimální systém podpory, který by spočíval ve vytvoření společného projektu knihoven, jenž by tyto aktivity podpořil. Víze pilotního projektu pro oblast doplňování cizojazyčnou literaturou byla založena na vytvoření tří center v každém kraji, která budou dotována státními finančními prostředky ve formě vybrané cizojazyčné literatury. K této myšlence vedly pracovní skupinu praktické zkušenosti získané z návštěv zahraničních knihoven. Pilotní projekt se však musí v letošním roce nejprve vyzkoušet a pak vyhodnotit.

Na zasedání sekce SDRUK se do pilotního projektu přihlásilo pět krajů: Ústecký, Královéhradecký, Jihočeský, Jihomoravský a Zlínský. Tímto byly ukončeny přípravné práce na jeho zahájení a dále se čekalo, zda Ministerstvo kultury pilotní program podpoří. Potěšilo nás, že se tak stalo a MK realizaci projektu pověřilo Moravskou zemskou knihovnu v Brně, která má zkušenosti s programem Česká knihovna. Předpokládá se, že by se tento projekt stal v budoucnu trvalou samostatnou částí programu.

Vedení krajských knihoven byla nedávno informována a požádána o vybrání knihoven – budoucích center – ve svých krajích. V Ústeckém jsou to knihovny v Lounech, Děčíně a Teplicích, ve Zlínském knihovny ve Vsetíně, Kroměříži a Uherském Hradišti. V Jihomoravském kraji jsou to knihovny v Brně (Knihovna J. Mahena), Kuřimi a Břeclavi, v Jihočeském knihovny v Písku, Prachaticích a Táboře a v Králové-

hradeckém kraji knihovny v Hradci Králové (Knihovna města H. K.), Jičíně a Náchodě.

Pro tyto knihovny se připravuje soupis sta titulů cizojazyčné literatury, z něhož si vyberou dokumenty, které nemají ve fondu. Každá knihovna má stanoven finanční limit 30 000 Kč.

A kdo bude na zmíněný soupis tituly vybírat? Moravská zemská knihovna v Brně bude spolupracovat s pracovní skupinou akvizitérů, kteří pomohou sestavit seznam, jenž bude v jazykové skladbě odpovídat procentuálně výstupům z již zmíněného průzkumu. Po ukončení všech dodatků cizojazyčné literatury proběhne evaluace ve všech knihovnách, které byly k realizaci vybrány. Vyhodnotí se celý průběh projektu, skladba nabízené cizojazyčné literatury, organizační zajištění atd.

Pokud rozdělíme pilotní projekt na etapy, tak první etapou (2014–2016) je jeho pokračování, což bude záviset na finanční podpoře ze státního rozpočtu. Předpokladem je postupné zapojení dalších krajů. V roce 2016 by teoreticky mohly být napojeny všechny kraje a v každém z nich vytvořena tři centra, ve kterých bude literatura dostupná i pro další knihovny v daném kraji. Pokud budou tato centra dlouhodobě dostatečně zásobena cizojazyčnou literaturou, mohou vytvářet soubory pro další knihovny v kraji na základě jejich požadavků. V každém případě bude v kraji literatura dostupnější i formou meziknihovní výpůjční služby.

Druhá etapa pilotního projektu, pokud bude realizována po roce 2016, by spočívala v napojení všech krajských knihoven, protože v první etapě není počítáno s vytvořením center v krajských knihovnách. U dlouhodobé podpory je navrženo několik variant i ve financování. V systému pilotního projektu se nepředpokládá rozšíření podpory na další knihovny kromě již vzniklých center.

Dlouhodobější podpora státu vytvoří v centrech pestrou nabídku cizojazyčné literatury a zajistí knihovnám možnost profilovat knihovní fond podle potřeb svých uživatelů a také pro vytváření již zmíněných souborů pro další knihovny. A to je dílčím cílem této priority.

Všichni víme, že zlepšení rozvoje jazykových dovedností našich obyvatel je nutností, naši profesi nevyjímaje. Samozřejmě, že nejlepší výukou jazyka je delší pobyt v zemi, kde se jím ho-

voří. K tomu směřují i možné grantové programy, které jsou však zaměřeny zejména na mladší generaci. K udržování jazykových dovedností je nejlepší aktivní komunikace, sledování filmů, poslouchání textů písní a také čtení literatury v originále i poslech audioknih. Část toho, ale i možná vše, mohou knihovny svým uživatelům nabídnout. Finanční podpora státu tímto také garantuje podporu rozvoje jazykových dovedností obyvatel.

ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...

Průvodce krásami klasické hudby

Sdílení je dnes pojem, kterému rozumí snad každý. Sdílíme vše – od fotografií z dovolených, z grilování, z přestavby domu, z úspěchů potomků až po domácí úkoly, vlastně vše, co se nám právě honí hlavou... Sdílení je prostě IN.

Ovšem není sdílení jako sdílení. Občas se v tom obrovském informačním toku najdou pozoruhodné kousky, hodny hlubšího zájmu a pozornosti. Mezi ně bych zařadila knihu **Milana Valdena** *Sto slavných děl klasické hudby* s podtitulem *Padesát nejslavnějších skladatelů*, kte-

Závěrem mi dovolu poděkovat všem mým spolupracovníkům v pracovní skupině pro tuto prioritu a samozřejmě i Ministerstvu kultury ČR. Bez nich by tento pilotní projekt nevznikl. Je však nutné podotknout, že tímto činnost pracovní skupiny nekončí.

Celou koncepci a informace k ní najdete na <http://www.ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2011-2015/>.

ŠÁRKA KAŠPÁRKOVÁ ✉ kasparkova@knihkm.cz

hudební laik sdílet s ostatními své „hudební lásky“. K zájmu o klasickou hudbu se dostal díky filmům, konkrétně Formanovu *Amadeovi* či Viscontiho *Smrti v Benátkách*. Jaké to mělo pokračování, lze vyčíst z knihy, kterou M. Valden věnuje všem, jež „klasická hudba láká a zajímá... mívají z ní však strach či obavy, že jí nebudou rozumět. Také často nevědí, čím začít“.

Je nutné předeslat, a to autor sám zdůrazňuje, že výběr děl a skladatelů je ryze subjektivní, avšak postihuje to, co lze zařadit do zlatého fondu klasické hudby. Pro mě osobně kniha představuje srozumitelného a na informace bohatého hudebního průvodce, beru ji do rukou pokaždé, když se chystám na koncert. Zjistila jsem, že pokud předem získám informace o skladateli a hudbě, kterou pak uslyším, je můj prožitek z díla mnohem hlubší.

Co tedy v knize najdete? Jak už z jejího názvu plyne, představuje padesát skladatelů, které autor řadí abecedně. Jako prvního představuje Johanna Sebastiana Bacha. Všechny medailonky mají stejnou strukturu, v úvodní části je uveden stručný přehled nejdůležitějších děl skladatele, která jsou řazena žánrově. Na prvním místě jsou symfonie a další symfonické skladby, pak koncerty, komorní hudba a díla pro sólové nástroje, dále vokální díla a nakonec opery a balety. Na konci této části najdeme upozornění na skladby, které můžeme znát. Autor se pak obšírněji věnuje svému oblíbenému dílu, zasvěcuje nás do jeho vzniku, obsahu a provedení. Za zajímavé považuji informace uvedené pod takto rozebraným dílem, a to, ve kterém filmu zaznělo, a dále výběr dostupných a kvalitních CD nahrávek, kde nechybí jméno interpreta, dirigenta, orchestru a hudebního vydavatelství. I tady autor knihy upozorňuje, že se jedná o čistě subjektivní výběr. Přesto je to pro

zájemce o doplnění své fonotéky zajímavý zdroj.

Carl Maria von Weber – německý skladatel, dirigent, klavírista a kritik – je posledním z padesátky tohoto výběru. A jak jsem se v knize dočetla, v letech 1813 až 1816 působil v Praze jako hudební ředitel Stavovského divadla a tady, půl roku po berlínské premiéře, bylo uvedeno jeho nejslavnější dílo – romantická opera *Čarostřelec*. Takovýchto zajímavých informací však přináší kniha bezpočet, autor jimi obohatil jak medailonky skladatelů, tak vybraná a komentovaná díla.

V závěru knihy nechybí ani slovníček hudební terminologie, který zpracoval prof. PhDr. Miloslav Pospíšil, dále je zde uveden přehled skladatelů a jejich děl zmiňovaných v textu, chronologický přehled skladatelů a samozřejmě je uveden použitý literatury včetně elektronických zdrojů.

OLGA VAŠKOVÁ ✉ ctenar.vaskova@svkkl.cz

Databanka vzdělávacích programů SKIP ČR Klubu dětských knihoven

Když se řekne knihovník... S proměňující se rolí knihoven se čím dál více posouvá také role knihovníka. A tak se z člověka čtoucího, zaznamenávajícího, hlídajícího či půjčujícího stal především člověk tvořící. Ano, knihovník dnes musí být především kreativní. Je až neuvěřitelné, jak tento nový rozměr knihovnické profese některým svědčí. Jen srší nápady a aktivitou a v šuplících, poličkách či počítačových složkách se kupí spousty zajímavých materiálů. Jedná se ale o materiály, které se dají opět bez problémů použít, nebo jsou spíše odsouzené k dlouhému ležení ladem, dokud se nevyhodí/nesmažou? V případě platnosti druhé varianty se ptám – není to podle vás škoda?

Na základě potřeby vzájemného sdílení vznikla v roce 2001 elektronická konference *Andersen*, která se následně stala prostředníkem pro vyměňování zkušeností, nápadů, materiálů či doporučení. Doba však pokročila a ukázalo se, že tento způsob je sice přínosný, ale ne zcela ideální. Stále chybělo jakési „úložiště“, které by představovalo dostupné, přehledné a bezpečné prostředí pro uložení našeho knihovnického know-how. A tak byla koncem roku 2013 oficiálně spuštěna tzv. *Databanka vzdělávacích programů SKIP ČR Klubu dětských knihoven*. Projekt vznikl v rámci dotačního programu Ministerstva kultury ČR VISK 2, který je zaměřen na mimoškolní vzdělávání knihovníků a konkrétně má tyto cíle: přispět ke vzdělávání knihovníků v oblasti efektivního využívání informačních a komunikačních techno-

logií, vést ke spolupráci, sdílení a vzájemnému učení a rozvíjet schopnosti na poli informační, komunikační a počítačové gramotnosti, ale také na poli právní způsobilosti. Hlavním garantem a správcem projektu je Centrum dětského čtenářství při Knihovně Jiřího Mahena v Brně. Unikátnost Databanky spočívá především v tom, že veškeré materiály budou dostupné kdykoli a odkudkoli, dá se v nich vyhledávat podle různých kritérií a je umožněno jejich hodnocení a komentování. Zároveň jsou pravidla nastavená tak, že vše je autorsky a právně „košer“. Databanka nám umožní čerpat inspiraci k přípravě programů pro nejrozličnější cílové skupiny – od malých dětí po seniory, od lidí se zdravotním znevýhodněním po maminky na mateřské dovolené apod., zviditelnit svoje originální nápady a kvalitní práci, získat nové kontakty a v neposlední řadě rozvíjet své kompetence v oblastech informační, komunikační, počítačové i právní gramotnosti. Tolik teorie.

Už nějakou dobu navštěvujeme knihovny po celé republice, abychom projekt představili (v případě zájmu hostitele realizujeme i některou z lekcí z naší běžné nabídky pro školy) a knihovníky motivovali ke spolupráci. Mnohdy však místo čirého nadšení narážíme na des v očích knihovnic, když se poprvé zmíníme o souhlasu zřizovatele, bibliografických citacích nebo rámcovém vzdělávacím programu. Je to skutečně tak složité, jak to vypadá? Nebo – a teď mi prosím odpusťte mou opovážlivost – se nám prostě nechce měnit léta zažitá zvyky? Velmi si vážím všech knihovnic, které se snaží předat společnosti alespoň něco málo z obrovského kouzla světa literatury. Přesto mi dovolu malou prosbu – zkusme se jednou podívat na věc jinýma očima. Věřím, že nás to může obohatit.

„Je těžké metodiku upravit tak, aby to odpovídalo všem pravidlům Databanky.“

Jakým způsobem si připravujete besedy? Začínáte tak, že hledáte rovnou materiály či aktivity, které vám „sednou“ k tématu, a pak se je snažíte nějak poskládat dohromady, nebo si nejdříve představíte děti, které vám na program přijdou a položíte si otázku „co vlastně chci, aby si děti odnesly?“ Načrtnete si na kousek papíru osnovu lekce, nebo si zpracujete podrobnější popis programu – metodiku, která vám bude srozumitelná, i když ji znovu vytáhnete po pěti letech, případně ze které by mohl mít užitek také někdo jiný (třeba noví, nezkušení knihovníci, kteří, hozeni náhle do bouřlivých knihovnických vod, zoufale potřebují vaše zkušenosti a nápady)? Já sama jsem si na sobě vyzkoušela, jak ohromně to šetří čas a úsilí – a to si můžu stokrát myslet, že si přece budu pamatovat, kde jsem vzala ty obrázky...

Dobrá, pokud jste si programy dosud opravdu tvořili stylem několika tajemných slovíček na zadní straně bývalého katalogizačního listku, dalo by vám asi hodně práce je přepracovat do přijatelné metodiky. Ale zkuste si dát závazek, že se nad tím minimálně zamyslete, až budete tvořit besedu novou. Programy vkládané do databanky nemusí mít žádnou jednotnou „fazonu“ – důležité je pouze to, aby byla metodika přehledná a dostatečně srozumitelná. Takže vy, kteří jste zvyklí si vše psát poměrně podrobně, už jen doplníte zdroje a šup s programem do Databanky!

„Zdroje? A podle nějakých citačních pravidel? K čemu to – nikdy jsem to nedělala a žádný problém s tím nebyl!“

Což ale neznamená, že nemusí přijít. Jezdíte léta načerno a zatím jste s tím žádný problém neměli? To ovšem neznamená, že nemusí nastat. Zkrátka, když si někde něco „vypůjčíte“ a neuvedete autora (zdroj), jedná se o plagiátorství. Je to nejen neetické, ale i protizákonné. Všichni jsme někdy použili pracovní list plný obrázků či zkopírovaných úryvků knih bez uvedených zdrojů – vždyť je to jen pro potřeby téhle besedy, říkáme si. A navíc pro děti! Ale... děti si listy odnesou do školy, paní učitelka si jeden okopíruje a poskytne kolegyni, která to vloží na internet... Problém může být na světě dřív, než se nadějeme. A to vůbec nemluvíme o situaci, když svůj program chceme sami iniciativně sdílet (to samozřejmě chceme), například v Databance, jež je v podstatě veřejná (dostupná všem knihovníkům), a kterou využíváme jako reprezentanti své knihovny. Nikdy nemůžeme vědět, kam se naše materiály dostanou, a co z toho v konečném důsledku vyplyne. Znáte to – tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu...

Dalším důvodem, proč k těmto věcem přistupovat odpovědně, je příklad, který dáváme dětem. Učíme je, jak pracovat s informacemi, jak pracovat se zdroji... Učme je to se vším všudy – předejme jim také postoj čestného a odpovědného přístupu.

Program pro děti máme tedy upravený a chceme ho vložit do Databanky. Možná nás tam ovšem ještě něco zarazí... **„Co je zase tohle – klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, průřezová témata?“**

Ano, náš oblíbený Rámcový vzdělávací program. Pro nás to už ale nepředstavuje sebe-menší problém. Jednak pouze vybereme z nabízených možností, a navíc každá položka je tam poměrně podrobně vysvětlená. Co se týče klíčových kompetencí – jedná se o soubor určitých dovedností, vědomostí, postojů apod., které jsou důležité pro rozvoj dítěte. Přečtete si, co která kompetence znamená, a zeptejte se sami sebe: „Co budou děti v rámci mého programu dělat? Co budou procvičovat? Co je chci naučit?...“ Vzdělávací oblasti pak v podstatě nejsou nic jiného než školní předměty a případné průřezové téma už dokážete zkušeně odhadnout hned po prvním přečtení názvů.

A je to! Zjistíte, že to vlastně ani tak moc nebolelo a příště to půjde o něco lépe a přesvědčivěji

•• ZDROJ CITÁTŮ:

Citáty o učení se a vzdělání. In: *Pelmel: citáty jen tak* [online]. © 2007–2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://citaty.pelmel.info/citaty/c13-uceni-se>

ještě lépe a... Radost z dobře odvedené práce se dostaví – obzvláště když nás někdo ohodnotí několika hvězdičkami nebo napíše pochvalný komentář. A to vůbec nemluvíme o tom, že nejoblíbenější program z Databanky bude oceněn nejen dobrým pocitem.

Na závěr mi dovolu ještě jeden citát... *„Děle se o svou zkušenost. Je to cesta jak dosáhnout nesmrtelnosti.“* (Dalajlama)

...a kopii e-mailu patřícího mezi první „vlaštovky“, které nás ujišťují o tom, že naše práce má opravdu smysl:

Ahoj, musím vám napsat jednu věc: V pátek jsem měl nečekaně prvníčky (zaskakoval jsem za kolegyni). Nevěděl jsem co a jak, znáte mě, prvníček se bojím ☺. Tak jsem kouknul do Databanky, našel tam žabáka a cizince a během dvaceti minut jsem byl připravený a vylousknul jsem perfektní besedu pro děčka, která byla nadšená a hned si dvě knížky, co byly na místě, půjčila. Tož tak – pochvala veliká! (Autor e-mailu se zveřejněním souhlasí.)

LUCIE DYMÁČKOVÁ • klubmaminek@kjm.cz

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Mgr. Adam Biňovec – AK Koutná, Slušná & Bělohávek v. o. s., Praha • Mgr. Štěpán Čermohorský – AiP Beroun s. r. o. • Bc. Lucie Dymáčková – Knihovna Jiřího Mahena v Brně • Ing. Jan Kaňka – Krajská knihovna Františka Bartoše Zlín • PhDr. Šárka Kašpárková – Knihovna Kroměřížska • Mgr. Šimon Krýsl – Zdravotnické muzeum Národní lékařské knihovny, Praha • Mgr. Filip Kříž – Národní lékařská knihovna ČR, Praha • Bc. Pavla Lžičarová, DiS. – Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci • PhDr. Irena Prázová, PhD. – Fakulta sociálních věd UK v Praze • Mgr. Jiří Průša – CZ.NIC, zájmové sdružení právnických osob, Praha • Iva Slámová – Krajská vědecká knihovna v Liberci • Mgr. Klára Smolíková – spisovatelka, publicistka, učitelka, lektorka, Pedagogická fakulta UK v Praze

ČTENÁŘ SE OMLOUVÁ

Ve Čtenáři číslo 4 jsme omylem uvedli nesprávné jméno přednášejícího v popisku pod fotografií na straně 148. Na snímku je Klaus-Peter Böttger. Za chybu se vám i panu Böttgerovi omlouváme!

REDAKCE ČTENÁŘE

Elektronicky o fantastice pro knihovníky

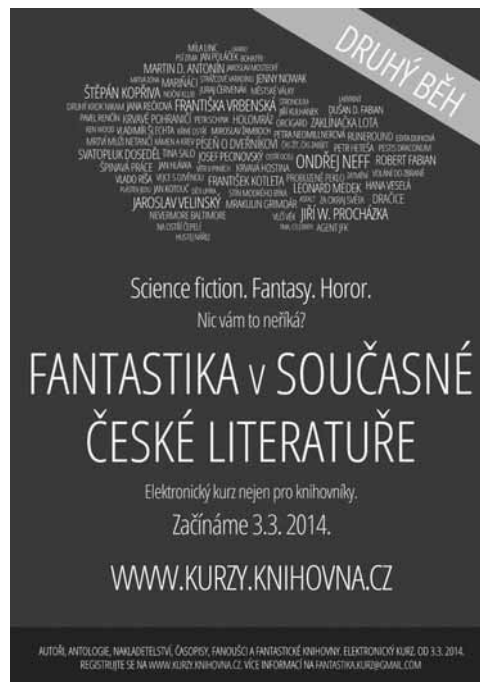
Na podzim loňského roku proběhl na známém vzdělávacím portálu kurzy.knihovna.cz e-learningový kurz *Fantastika v současné české literatuře*, který si kladl za cíl rozšířit znalosti knihovníků o tomto stále populárnějším literárním žánru a přispět tak ke zkvalitnění poskytovaných služeb knihoven a jejich zatraktivnění. O tom, kde nápad na kurz vznikl, jak se připravoval, jaké nástrahy bylo třeba překonat a jaká byla zpětná vazba, píše jeho autorka.

E-learning, tedy vzdělávání „na dálku“ prostřednictvím (v naprosté většině) sítě internet, je významné téma posledních let. Jeho velký potenciál spočívá v univerzálnosti, efektivitě, ekonomické nenáročnosti a atraktivitě, což si našťastí velmi dobře uvědomuje i české knihovnictví, které ho využívá nejen pro rekvalifikaci, ale i celoživotní vzdělávání pracovníků.

Z aktivit na tomto poli bych zdůraznila především portál kurzy.knihovna.cz, který je spravován Kabinetem informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Za několik let své existence nabídl řadu kurzů nejen na knihovnická témata a nejen pro knihovníky – prostřednictvím portálu se může vzdělávat i nejširší veřejnost. Většina aktivit je zdarma a „hlavní“ kurzy se pravidelně opakují – jedná se například o *Knihovnické minimum* a *Knihovnický kurz*, určené pro pracovníky bez odborného vzdělání, či profesní angličtinu a němčinu.

Proč fantastika?

K tvorbě e-kurzu *Fantastika¹ v současné české literatuře* mě inspirovalo více skutečností. Několik let se v tomto žánru aktivně pohybuji (v současnosti vedu žánrovou edici v nakladatelství EPOCH, dlouho jsem pracovala jako šéfredaktorka jednoho z nejčtenějších portálů www.fantasyplanet.cz), ale rovněž jsem vystudovaná knihovnice, která se pravidelně setkávala s názory čtenářů, že chodit do knihovny pro fantasy a sci-fi „je na houby, nic pořádného tam nemají, regály mají označený špatně, Tolkiena zastrkanýho mezi beletrii“ a tak dále. Po absolvování kurzu o současné české literatuře *eLitka*, který byl umístěn

rovněž na portálu kurzy.knihovna.cz, mě napadlo přispět ke zlepšení situace a vytvořit obdobný kurz, ale zaměřený čistě na fantastiku. S ohledem na rozsah – pak na současnou českou, v níž se nejvíce orientuji a která je na vysoké úrovni. Projekt jsem nabídla Slezské univerzitě, na které studuji, jako téma mé bakalářské práce a Masarykovu univerzitu jsem požádala o poskytnutí prostoru na kurzy.knihovna.cz. Z obou stran přišly pozitivní odpovědi a já mohla začít kurz připravovat.

Jak zaujmout?

Od začátku jsem měla jasno v cílové skupině – ti zaměstnanci městských knihoven, kteří se ve fantastice absolutně neorientují (studovat jsem ale samozřejmě umožnila každému zájemci). Proto jsem kurz naplnila jen základními informacemi a v každém modulu kladla důraz na možnost dalšího vzdělávání – doporučovala jsem časopisy, weby, bibliografie a další materiály k podrobnějšímu prostudování. Rovněž jsem ale chtěla, aby knihovníky kurz bavil a aby měli motivaci ho dokončit – výstupem totiž nebyl certifikát, „jen“ nové znalosti, rozšíření obzorů a inspirace. Usilovala jsem také o to, aby aspoň část z nich fantastika zaujala i v tom smyslu, že si z ní zkusí něco přečíst. Proto měli mít studenti možnost v každém modulu soutěžit o žánrovou knihu, plnit povinné, ale zábavné úkoly, přečíst si ukázky z děl zmíněných autorů, podívat se na videoreportáže z akcí fanoušků, složit si puzzle či vyplnit křížovku.

Přílivová vlna zájemců

Největší obavy jsem měla především z toho, že o kurz nebude mít nikdo zájem. Byla jsem však velmi příjemně šokována (překvapena je příliš slabý výraz). Přitom jediná místa, kde jsem kurz propagovala, byla e-mailová konference KNIHOVNA a můj osobní Facebook. Prostřednictvím konference se však zpráva dostala k několika stovkám knihovníků, kteří během tří hodin zaplnili plánovanou kapacitu přibližně 40 účastníků. Hned mi tak bylo jasné, že kurz nabídnu na jaře znovu.

Čtyři měsíce s kurzem

Při organizaci kurzu jsem nijak neexperimentovala a částečně intuitivně, částečně pod vlivem inspirace *eLitkou* jsem učivo rozdělila do deseti modulů po týdnu. Ve snaze kurz maximálně zpřístupnit jsem studijní materiály zveřejňovala v podobě krátkých dokumentů ve formátu PDF, které si studenti mohli stáhnout a studovat tak kdykoli a třeba i na místě bez internetového připojení. Každý modul obsahoval doplňkové materiály – nejčastěji rozsáhlé ukázky z knih zmíněných autorů, ale i seznam vybraných antologií či vtipnou ukázkou odlišnosti fantasy a sci-fi v praxi.

Moduly jsem skládala za sebou tak, aby byl průběh kurzu pestrý a informace byly nabízeny vyváženě. Začátek samozřejmě patřil definicím, historií a subžánrům, následně se střídaly moduly o nejdůležitějších současných autorech s materiály o antologiích a sbornících, nakladatelstvích, dalších zdrojích informací (žánrové časopisy a webové portály) a fanoušcích a jejich aktivitách (literární soutěže, workshopy, setkání... – tento modul byl mimochodem společně s jedním o autorech vyhodnocen v dotazníku zpětné vazby jako nejlepší z celého kurzu).

Poslední část jsem věnovala představení knihoven, které s fantastikou již aktivně pracují. Tento modul měl sloužit jako inspirace, a nakolik se zájem zdáří, bude známo z dotazníku, který pro účastníky prvního běhu nyní připravuji.

1 Zjednodušeně řečeno zastřešující pojem pro fantasy, science fiction a horor s nadpřirozenými prvky.

Testování a úkoly

V každém modulu čekal na studenty test a/nebo úkol, který měl prověřit nabyté znalosti. Uzávěrku jsem stanovila vždy čtrnáct dní po otevření modulu, abych umožnila studovat i těm, kteří v průběhu kurzu odcestovali od počítače či onemocněli. Ukázalo se to jako dobrá volba. Kurz byl uzavřen souhrnným testem, který se skládal z otázek ze všech modulů. Na náročnost či kvalitu otázek naštěstí nebyly – až na jednu dvě drobnosti – žádné stížnosti, studenti všechny testy v povoleném počtu tří pokusů úspěšně složili.

Problémy? Naštěstí jen nepatrné

Problémy se nevyhnou nikomu, a tak i já jsem byla připravená na smršť dotazů a stížností. Naštěstí jsem se nedočkala, vše fungovalo velmi hladce, trošku jsem se „prala“ jen s technickými záležitostmi, což bylo způsobeno tím, že jsem v prostředí moodlu, na němž jsou *kurzy.knihovna.cz* postavené, pracovala poprvé a vše tak zkoušela metodou pokus-omyl. Od uživatelů jsem dostávala spíše inspiraci pro druhý běh kurzu, jako třeba zaslání všech studijních materiálů v jednom dokumentu.

- 2 Aktualizovanému o nové informace, ale rovněž doplněnému o zábavné prvky v podobě puzzlů, křížovek a videí v každém modulu a možností získat na závěr certifikát zaříděný Knihovnou Univerzity Palackého.

Zpětná vazba = motivace do budoucna

Společně se závěrečným modulem a testem jsem spustila i dotazník zpětné vazby. Kurz dokončilo 37 ze 46 přihlášených účastníků, a to nepočítám ty, kteří si četli materiály, ale neplnili úkoly a testy. Velmi pozitivní rovněž byly výsledky dotazníku zpětné vazby, který vyplnilo 28 studentů. Celkově bylo s obsahovou náplní velmi spokojeno 20 a spokojeno osm respondentů, dobrý ohlas měly i průběžné a závěrečný test, jejichž náročnost, časový limit a přehlednost jako skvělé hodnotilo osm, jako dobré 16 a jako průměrné čtyři studenti. Nejdůležitější otázka dotazníku byla zodpovězena nejpozitivněji – celkovou spokojenost s kurzem vyjádřilo nejvyšší známkou všech 28 respondentů.

Další aktivity spojené s fantastikou by pak uvítalo dvacet studentů. Tato čísla a slovní komentáře účastníků mě motivovaly nejen ke druhému, značně vylepšenému² běhu kurzu, který díky nomezované kapacitě nyní na *kurzy.knihovna.cz* studuje téměř 250 účastníků, ale i k projektu *FAN-DOK – Fantastika do knihoven*, kterému příští rok zasvětim svou diplomovou práci.

Přínos kurzu nejen pro studenty

Z kurzu mám celkově velmi dobrý pocit a jsem ráda, že mě napadlo jej uspořádat a po úspěšné obhajobě bakalářské práce převést do praxe. Musím poděkovat i Masarykově univerzitě, která mi umožnila prezentovat projekt na známém a kvalitním vzdělávacím portále. Jestli má práce bude mít vliv na práci knihoven, to ukáže čas, jednoho vítězství jsem ale již dosáhla – reakce účastníků prvního a počtu studentů druhého běhu ukázaly, že je o fantastiku zájem, že už se na tento žánr nedívá skrze prsty jako na brak a literaturu velmi nízké úrovně a že mají knihovníci zájem s ním ve svých institucích pracovat. A to je ze všeho nejdůležitější.

Pohled z druhé strany

Kurz *Fantastika v současné české literatuře* byl prvním e-learningovým kurzem, který jsem absolvovala po ukončení studia, kde však nevelká část výuky tímto způsobem probíhala. V prostředí moodle jsem tedy již pracovala a několik kurzů na portále *kurzy.knihovna.cz* jsem v nedávné době se zájmem prošla, pročtena jsem si volně dostupné materiály, ale neskládala jsem průběžné a závěrečný test. A tak bylo po přihlášení se do kurzu o české fantastice mou největší starostí to, zda si ještě pamatuji, jak se vlastně učít.

Zvolila jsem metodu vytištění jednotlivých materiálů a jejich pročitání s vyznačováním informací, které jsem považovala za důležité. Skládání průběžných testů bylo možné samozřejmě s nahlédnutím do učebních textů, ale měla jsem radost, když se mi podařilo otázku zodpovědět i bez toho. Protože jsou testy časově limitovány, je třeba alespoň vědět, kde se daná informace v dokumentu nachází, což považuji za „ověření“ toho, zda účastník věnoval jednotlivým modulům dostatečnou pozornost.

V prvních modulech mě nejvíce zaujala autorkou zmiňovaná ukázka rozdílu mezi žánrem sci-fi a fantasy na konkrétním textu. Také modul o fanoušcích žánru, jejich setkáních a akcích bych označila za nejpodařenější.

Velmi oceňuji, že součástí úkolů byla návštěva různých tematických webových stránek, vyhledávání informací v příbuzných zdrojích a podobně. Sama bych se k jejich prohlédnutí dostatečně nemotivovala, takto jsem musela, a dokonce mě to i bavilo a brouzdáním po webech jsem pochytila další informace.

Celkově jsem byla s pojetím i časovou náročností kurzu spokojena, z české fantastiky jsem mnoho konkrétních děl neznala, a přestože jsem si vše pravděpodobně nezapamatovala, určitě již pro mě orientace v této oblasti bude příjemnější.

Třešničkou na dortu bylo už jen to, že jsem v jedné z doprovodných soutěží vyhrála dvoudílný román Juraje Červenáka *Zlato Arkony*. Autorce kurzu se podařilo, co zamýšlela, tedy zatím částečně, neboť mám knihy připraveny jako četbu na letní dovolenou.

LENKA ŠIMKOVÁ
(účastnice prvního běhu kurzu)

Knihovny a dobrovolnictví

Dobrovolnictví je tématem pro knihovní praxi stále aktuálním, s čímž počítá i Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015 včetně internetizace knihoven (viz 21. bod této koncepce).

Základním problémem, na který knihovny narážejí v rámci snahy využívat dobrovolnictví ve svůj prospěch, je obtížně uchopitelná a nepřehledná právní úprava institutu dobrovolnictví. V případě využívání dobrovolníků mohou knihovny zvolit jednu ze dvou možných variant. Níže si obě tyto varianty zevrubně představíme.

Variantu první lze označit za méně komplikovanou a praktičtější zejména tehdy, obrací-li se dobrovolníci přímo na knihovnu, resp. jejího zřizovatele či provozovatele, a uplatní se tak zvláště v případě menších knihoven. Tato varianta spočívá v uzavření inominátní, či jinak řečeno nepojmenované smlouvy podle ustanovení § 1746 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), mezi takovýmto dobrovolníkem a právním subjektem, pod jehož právní osobností knihovna vystupuje. V zásadě totožný postup byl pro právní zastřešení všemožných stáží apod. s úspěchem užíván rovněž za dob starého občanského zákoníku, tj. zákona č. 40/1964 Sb., formou aplikace jeho § 51. Tím vznikne právní vztah mezi knihovnou a tímto dobrovolníkem v intencích jejich vzájemných smluvních ujednání.

Největší výhodou i slabinou v jednom je v případě první varianty zejména velká otevřenost takovéto smlouvy, resp. vztahu. Na smluvních stranách proto je, aby si svá vzájemná práva a povinnosti upravit tak, aby byl jejich vztah popsán co možná nekomplexněji, aby při jejich spolupráci nedocházelo k nedopatřením a aby obě smluvní strany měly, pokud možno, o vzájemné spolupráci totožné představy. Základními znaky takové smlouvy bude na jedné straně závazek dobrovolníka vykonávat pro knihovnu určitou práci, na straně druhé akceptace takového závazku ze strany knihovny a bezúplatnost tohoto vztahu. Jinak řečeno, knihovna nemůže, ba nesmí platit dobrovolníkovi za takovouto práci žádnou odměnu. V opačném případě by se jednalo o vztah pracovní-právní, což není za daných okolností žádoucí, mj. i z důvodů daňových. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že v takovém případě nebude problém pouze v daních z příjmů, ale i v platbách za sociální a zdravotní pojištění. Naopak si lze představit, že dobrovolníkům bude při „práci“ (ve faktickém, nikoli právním významu) poskytováno např. občerstvení či mu budou poskytovány nějaké přiměřené související výhody (včetně např. bezplatného členství). Tato přiměřenost však musí být posuzována vždy velmi přísně. Na co si musí zřizovatel, resp. provozovatel knihovny též dát pozor opravdu mimořádný, je BOZP a pravidla požární ochrany. Za případné „pracovní úrazy“ dobrovolníků totiž odpovídá za obdobných podmínek, jako je tomu u vlastních zaměstnanců, přestože jde o jinak odlišný právní vztah. Je tak na knihovně, aby provedla všechna potřebná školení dobrovolníka předtím, než jej „vpustí na pracoviště“.

V žádném případě pak nemůže v tomto dobrovolnickém vztahu pro knihovnu pracovat její zaměstnanec. Takovýto postup by byl nutně posouzen jako obcházení pracovní-právních předpisů a zřizovatel, resp. provozovatel knihovny by se vystavoval velmi přísným sankcím v oblasti práva zaměstnanosti.

Variantou druhou je pak užití úpravy zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o dobrovolnické službě“). Tento poměrně stručný, zároveň však velice nepřehledný zákon upravuje provozování dobrovolnictví jako institucionalizované aktivity. Knihovna, resp. její zřizovatel či provozovatel, bude pro účely tohoto zákona tzv. přijímající organizací,

kteřá bude od tzv. vysílající organizace, která musí disponovat odpovídající akreditací udělenou Ministerstvem vnitra, přijímat dobrovolníka či dobrovolníky k výkonu určité dobrovolnické služby pro potřeby knihovny. S ohledem na možná právní a daňová rizika i případné jiné kontroverze je vždy na místě si prověřit, že vysílající organizace má vždy akreditaci platnou. Z daňového hlediska však stojí za uvedení, že veškeré příjmy související s výkonem této dobrovolnické služby jsou osvobozeny od daně z příjmů.

Výhodou tohoto vztahu je, že knihovna uzavírá smlouvu pouze s vysílající organizací, a je tak v postavení klientském. Neuzavírá však smlouvu s dobrovolníkem, který je k ní vyslán k plnění dobrovolnické služby, pouze využívá jeho služby podle dohody s vysílající organizací, ve které by měly být upraveny všechny organizační podrobnosti. Na druhou stranu je pochopitelné, že v takovém případě jsou oslabeny osobní vazby knihovny a dobrovolníka i jeho individuální odpovědnost vůči knihovně samé. Zatímco je dobře představitelné, že takováto konstrukce může být velice funkční při řešení akutních událostí, při kterých je často situace velice nepřehledná, např. živelní pohromy, kdy je třeba provést evakuaci knihovnických fondů, pro dlouhodobou a kontinuální spolupráci mezi dvěma subjekty se s ohledem na trojstrannost tohoto vztahu nejvíce jako ideální.

I v tomto případě platí, že zákon nedovoluje sedět dvakrát na téže židli, tj. osoba, která je ve vztahu pracovní-právní či obdobném k určité organizaci, včetně knihovny, pro ni nemůže vykonávat činnost jako dobrovolník.

Vzhledem k výše uvedené nepřehlednosti právní úpravy institucionalizovaného dobrovolnictví lze doporučit, aby se odpovědné osoby obrátily v případě jakýchkoli pochybností přímo na Ministerstvo vnitra, které má otázku dobrovolnictví na starost, konkrétně na odbor prevence kriminality, oddělení preventivních programů a dobrovolnické služby.

**Mgr. Adam Biňovec, advokátní koncipient
AK Koutná, Slušná & Bělohávek v. o. s.**

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

IVA SLÁMOVÁ ✉ slamova@kvkli.cz

POZVÁNKA DO MALÝCH KNIHOVEN NA LIBERECKU

Na návštěvě Místní knihovny Bílý Kostel nad Nisou

Bílý Kostel nad Nisou je obec na severu Čech v okrese Liberec. Leží mezi Chrastavou, Libercem a Hrádkem nad Nisou. V obci jsou mateřská a první stupeň základní školy. Během uplynulých let vládl v obci čilý stavební ruch, mnoho objektů a památek bylo opraveno, došlo k výstavbě nových domů.

Dnes je Bílý Kostel nad Nisou úhlednou, spokojeně žijící obcí s 900 obyvateli, její upravenost

ještě podtrhuje okolní krásná příroda. Rozvíjí se zde i společenský život a jedním z výborně fungujících zařízení obce, které velmi rádi využívají nejen místní občané, ale i přespolní, je místní knihovna.

Obecní knihovna v Bílém Kostele nad Nisou zahájila provoz 1. ledna 1946. Sídila v prvním patře budovy tehdejšího obecního úřadu, knihovnicí byla Josefa Morcová, manželka ředitele školy.

Základ knihovního fondu tvořily svazky z první republiky, z dřívější menšinové knihovny.

Po Josefě Morcové vedli knihovnu mnoho let manželé Matouškovi. Někdy kolem roku 1970, kdy knihovnu po nich převzal Václav Poustka, sídlila v prvním patře nynější restaurace Tatra a její oficiální název se v průběhu let změnil na Místní lidovou knihovnu. Od roku 1974 chodila Václavu Poustkovi pomáhat s budováním lístkového katalogu Eva Marečková, a když se v říjnu 1978 Poustkovi odstěhovali do Liberce, knihovnu převzala a vede ji dodnes.

Přijemný interiér knihovny

Po otevření nové mateřské školy v roce 1980 se v rámci akce Z začala přestavovat stará mateřská škola, kde měla v přízemí sídlit knihovna a lékařská poradna pro kojence. Kolaudace proběhla 10. února 1987 a již následující den ji mohli navštívit první čtenáři. Pár dní předtím však dobrovolní hasiči z Bílého Kostela přestěhovali do nových prostor celý knihovní fond, který byl umístěn do 16 velkých a 10 nízkých regálů, zakoupených tehdy pro knihovnu.

Po roce 1989 se změnilo mnoho věcí. Knihovna přešla opět do majetku obce Bílý Kostel nad Nisou a o čtyři roky později se přestěhovala do přízemí opraveného obecního úřadu, kde sídlí dodnes. Během uplynulých let se postupně měnila – zakoupením knihovního systému Clavius se připravovala na automatizovaný provoz a rozšíření dalších služeb. Veškerý volný čas Eva Marečková věnovala aktualizaci a přeznačování fondu a postupně i jeho vložení do počítače. Když už se tyto nezbytné práce chýlily ke konci a knihovnice i čtenáři se těšili na půjčování knih prostřednictvím čárových kódů, přišel srpen 2010. Knihovna v Bílém Kostele byla jednou ze čtyř na Liberecku,

kteří postihla blesková povodeň. Voda poškodila stěny, jež musely být otlučeny do výše 60 cm, a zničila fond sice jen ve spodních policích, přesto muselo být přes 1000 svazků odepsáno. Knihovna přišla také o veškerou výpočetní techniku a bohužel také o všechna data.

Pracovnice Krajské vědecké knihovny v Liberci z Oddělení služeb knihovnám Liberecku se snažily poskytnout E. Marečkové oporu, situace nebyla vůbec jednoduchá, neustálý kontakt byl potřebný. Vedla se mnohá jednání, která přinesla pomoc od firmy Mironet Praha (včetně její pobočky v Jablonci nad Nisou) a DataHelp, s r. o. Praha, bylo nutno hledat kontakty na dodavatele zařízení a zpracovat projekt do programu VISK 3 na zakoupení chybějícího počítačového vybavení. Významnou pomoc s doplněním zničeného knihovního fondu poskytla Městská knihovna v Praze i jednotlivci.

Díky dárcům, kteří přinesli starší počítač, začala knihovnice úplně od začátku s vkládáním knihovního fondu. Knihovna využila i nabídku SKIP ČR, který poskytl knihovnám obcí postižených povodněmi starší notebooky.

Výpůjční pult v knihovně

Během roku 2013, kdy byly ukončeny práce s knihovním fondem, a zdálo se, že knihovna již bude moci spustit plně automatizovaný provoz, došlo k další události – musela uvolnit jednu místnost pro potřeby České pošty. Jinak hrozilo, že v obci bude tato, pro občany nezbytná služba, zrušena. Po dalších stavebních úpravách změna nakonec knihovně prospěla, díky pochopení vedení obce byly zakoupeny nové regály pro dětskou a naučnou literaturu a výpůjční pult. Uživatelům jsou k dispozici dva počítače připojené k internetu.

Podle poslední statistiky knihovna vykazuje fond ve výši 5300 svazků. Navštěvuje ji necelá stovka čtenářů, z toho čtvrtinu tvoří děti. Za rok 2013 bylo uskutečněno přes 5000 výpůjček, knihovnice navíc zajistila 99 knih prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby, převážně z KVK v Liberci. Fond knihovny je průběžně doplňován výměnnými soubory, za minulý rok to bylo 509 svazků pro všechny věkové skupiny čtenářů. Kromě nabídky osmi titulů časopisů se fond novin rozrostl o 291 svazků, kladný přístup zřizovatele se projevuje i v tomto směru a čtenáři mají opravdu z čeho vybírat.

Rok 2014 je určitě dalším rokem pozitivních změn – byly dokončeny poslední úpravy knihovny, veškerý fond byl přeznačen a je uložen do po-

čítače, knihovna již má zpřístupněn svůj on-line katalog (<http://bily-kostel.knihovny.net>) a před dokončením jsou vlastní webové stránky. Teď už by bylo jen třeba vyměnit regály na beletrii (zásah vody při povodni je přece jen znát) a věřit, že knihovna v Bílém Kostele má špatné časy za sebou.

Těto pěkné knihovně a jejím čtenářům bych to přála, ale také aktivní a obětavé knihovnici Evě Marečkové, která si v roce 2013 připomněla 35 let v knihovně. Nevzdala to a společně s dalšími nadšenci a za významné podpory vedení obce knihovnu opět obnovila. Její čtenáři se tak mohou pochlubit příjemným prostředím a mnoha službami, které knihovna nabízí.

Foto archiv knihovny

Namluvené sci-fi českých autorů (nejen) na Svět knihy

Knižní veletrh Svět knihy začíná a ptá se, kolik podob má kniha a proč zrovna žánr sci-fi a fantasy čtou čtenáři jedním dechem. Takové spojení nabízí také nový projekt *Poslechněte si nejlepší knihy české fantastiky jako audioknihy*.

S tábořskými studenty knihkupectví a později knihovnictví jsem v březnu pravidelně jezdila na knižní veletrh v Lipsku. Fascinoval mě nadšením mladých čtenářů, návštěvníky v kostýmech, komiksy a záplavou poslechového zboží. A tenhle úžas jsem chtěla přenášet na své studenty. U nás se *cosplay*, tedy převlékání za oblíbené komiksové postavy, na knižních veletrzích nepěstoval a audioknihy se rovnaly pár kusům nahrávek starších rozhlasových her. „Lipsko není Praha,“ říkala jsem těm samým studentům o dva měsíce později na pražském Světě knihy. A někteří z nich mi odpovídali: „Cosplay a nadšené fanoušky u nás nepotkáte na knižních veletrzích, ale na *cone*ch, paní učitelko!“

Hörbuch, tedy knihy poslechové, zvukové či do ouška, návštěvníci ani na letošním ročníku

Audioknihy mají své tradiční místo na knižním veletrhu v Lipsku
Foto Klára Smolková

lipského knižního veletrhu opět nepřehlédli. Červený podklad nápisu tradičně zářil přes celou halu. A postavy, které vystoupily ze stránek fantastických ság, futuristických vizí a komiksových okének, si čas od času nasadily slucháka, aby se zaposlouchaly do audioverze své oblíbené knížky. Co čeká nás v Praze? Pověd se sem přenést duch *conů*, tedy setkání fanoušků literární, filmové i herní fantastiky?

Společenstvo Pevnosti – tak se nazvalo několik vystavovatelů zastupujících žánr sci-fi a fantasy, které potkáte v pravém křídle Veletržního paláce na stánku P614. Zastoupen bude žánrový časopis *Pevnost*, nakladatelství Epoch, Fantom Print, Brokilon a zbrusu nové audio vydavatelství Walker&Volf. Nemělo by vás překvapit, že se všichni zúčastnění znají. Autoři a vydavatelé fantastiky odjakživa plují na jedné lodi, setkávají se na akcích zvaných *cony* pořádaných od Kopřivnice přes Chotěboř, Prahu a Brno až po Bratislavu. Rozdělení Československa se totiž československého *fandomu*, tedy příznivců sci-fi, fantasy, hororu a příbuzných žánrů, netýká.

A proč nově audio? Spisovatel Jiří Walker Procházka, bouřlivák českého *fandomu*, se řízením osudu setkal s režisérem Radkem Volfem. Ten se na něj obrátil s nápadem namluvit *Hvězdné honáky*, legendární Procházkovu knihu ve stylu vesmírného westernu do podoby audioknihy. Slovo dalo slovo a o dva měsíce později se křtila nahrávka mistrně namluvená hercem Jiřím Klemem, s přebalem využívajícím původní ilustrace Káji Saudka.

Herce Jiřího Klema znají fanoušci sci-fi jako hlas Dartha Vadera z Hvězdných válek. Spisovatele Jiřího W. Procházku potěšilo, že nestor českého dabingu přijal nabídku namluvit *Hvězdné honáky* jako audioknihu.

Foto Tomáš Suchomel

Svět *fandomu* je provázaný, a tak Jiří W. Procházka oslovil své přátele spisovatele s tím, že i jejich klíčové knihy je na čase představit také v poslechové podobě. Přímo na knižním veletrhu v sobotu 17. května od 12:00 se v Sále fantastiky představí audionahrávka *Líhně*, kultovní sci-fi knihy od Miroslava Žambocha, namluvené Lucií Šternorovou. V hornopočernickém studiu už tou dobou bude herec Ludvík Král dočítat hororový *Asfalt* od Štěpána Kopřivy

a herečka Vilma Cibulková otáčet první stránky knihy Petry Neomillnerové *Sladká jak krev* o upírci Tině.

Audioknihu *Hvězdné honáky* pokřtila Berenika Saudková. Vedle ní se z první zvukové knihy vydavatelství Walker&Volf raduje její režisér Radek Volf.

Foto Tomáš Suchomel

„Pro knihovníky budeme mít na stánku připravená cedéčka s ukázkovými nahrávkami,“ říká Jiří W. Procházka. „Svět *fandomu* je uzavřený a je na čase ho propojit s ostatními čtenáři. Neděláme si iluze, že fantastika je pro každého, ale určitě přibývá posluchačů knih, kteří zkoušejí nové cesty, nové žánry.“ Profesionálně namluvená a nekrácená audiokniha neochudí zážitek z četby, naopak jej kvalitní přednes obohatí a posluchačům umožní „číst ušima“ i ve chvílích, kdy cestují, pracují či jen mají unavené oči. Přední česká a slovenská sci-fi, fantasy a hororová literatura za to stojí. Své o tom ví i guru české fantastické literatury, spisovatel Ondřej Neff, jenž audiovydavatelství Walker&Volf svěřil sci-fi román *Tma*. Koneckonců jako audionahrávku můžete Neffovu „vizi světa bez elektriny“ poslouchat i ve tmě.

KLÁRA SMOLÍKOVÁ

klara.smolikova@tiscali.cz

Autorka deset let učila studenty knihkupectví a knihovnictví v Táboře, souběžně se věnovala psaní komiksů.

Nyní na Pedagogické fakultě UK přednáší mediální výchovu a zaměřuje se na muzejní pedagogiku. Napsala řadu knih pro dětské čtenáře, nejnověji v nakladatelství Albatros vydala knihy Husité a Řemesla inspirované úspěšnými muzejními expozicemi.

INSPIRACE Z KNIHOVEN

Číst nás baví

Projekt Městské knihovny Rakovník byl zaměřen na podporu čtení a jeho propagaci. Jednou jeho částí byla výstava, kterou knihovna otevřela 19. března v prostorách 200 let starého domu, v roubence Lechnýřovně. Její název byl *Číst nás baví* a *Jarní sny*.

Návštěvníci roubenky si mohli prohlédnout velkoformátové fotografie, které knihovna vytvořila kombinací zadní projekce a fotografování. Pomocí této techniky se na plátně objevily originální historické fotografie Rakovníka, do nichž byli zasazeni současní čtenáři, ovšem v dobovém oblečení. Velice milé focení s úžasnými výsledky!

Naše knihovna velmi úzce spolupracuje se všemi typy místních škol (od mateřských po střední), s volnočasovými kroužky a mimoškolními zařízeními. A tato spolupráce se odrazila i na výstavě, neboť jsme oslovili kolektivy, aby se vytvořily při společném čtení. Nápadité fotografie čtoucí dětí byly vystaveny v rámech a ve vitrinách společně s veselými písmenky, která děti vytvořily.

Vedle všech fotografií, které prezentují radost z četby v dobách historických až po současnost, se knihovna zaměřila na propagaci čtení. Dominantní obraz stromu představoval originálním způsobem žánrovou nabídku knižních titulů. Pomalované a vyřezané knihy zase napovídaly, že se s nimi dá pracovat, přestože už čtenářům dosloužily a z fondu knihovny byly vyřazeny pro opotřebenost. Pomalované listy z vyřazených knih také inspirovaly šikovné výtvarníky k dalšímu využití. A model plesových šatů vytvořený ze starých novin jistě nenechal chladného žádného příznivce módy.

Vitríny a rámy byly plné inspirace, jak veřejnosti zajímavě představit čtení a upozornit na jeho vliv. Výstava byla doplňována výtvarnými díly a hlavně setkáními se školními kolektivy i s veřejností při společném čtení.

Až potud byla naplněna první část názvu výstavy *Číst nás baví*, druhá nesla název *Jarní sny*. V jedné části roubenky byla umístěna stará dětská dřevěná postýlka, u níž byla připravena židle

RAKOVNICKÉ ČTENÁŘI

Foto archiv knihovny

k pravidelnému večernímu čtení. A kolem dokola, kam v domě oko dohlédlo, byly k vidění i k zakoupení výrobky z dílen amatérských výtvarníků a krásné zboží vyrobené klienty Domova Ráček. Výstavu mohli zájemci navštívit do 28. dubna 2014.

Na celé výstavě a v podstatě i na většině programu projektu *Číst nás baví* měli největší podíl pracovníci knihovny, kteří svým nasazením, svými nápady a ve svém čase vytvořili útulný prostor, do kterého byla radost vejít, a v němž je poznat, že nás v rakovnické knihovně společné čtení opravdu baví.

MILENA KŘIKAVOVÁ

Ve sklepě knihovny se ukrývala mrtvola

Ne, nemusíte mít strach, že v chodovské knihovně došlo k vraždě. Jen tam probíhala Noc s Andersenem. Letošní téma *Komisař Vrtapka* nás inspirovalo spojit detektivní metody tohoto psiho soukromého detektiva s těmi skutečnými, kriminalistickými. A tak děti ve sklepě navštívily vězeňskou celu, kde psaly motáky a skládaly puzzle s obrázkem Zlokrta padoucha, kterého Vrtapka pronásleduje. Mimochodem, naše pomocnice představující vězně se do role vžily tak, že se nás děti po návratu ze sklepa ptaly: „Paní knihovnice, vy máte ve vězení šílence?“ Na to jsme jim odpovídaly, že když holky šly do vězení, tak byly normální, ale kdo ví, co s nimi udělala společnost plyšových krys a pavouků a dieta tvořená suchým chlebem a colou.

V největší místnosti jsme vytvořili místo činu i s mrtvolou. Bylo to tak propracované, že i strážníci Městské policie, kteří se přišli na děti podívat, málem volali posily. Tedy pouze do té doby než jsme rozsvítili a oni si mohli mrtvolu pořádně ve světle prohlédnout a zjistili, že je to opravdu figurína. Pobavila je i naše výbava pro odběr otisků prstů, bot nebo stěrů DNA, kterou nám zapůjčili z místního oddělení Policie ČR. „Máte to se vším všudy, to si to děti fakt užijou,“ smáli se strážníci na odchodu. V poslední místnosti našeho sklepa pak měl svou kancelář komisař Vrtapka. Ten

osobně dohlížel na to, aby děti pomocí otisků prstů určily správné zločince z jeho příběhů. Na jeho stole kromě spisů a důkazů týkajících se různých případů nechyběla ani kobliha a káva. Kobliha naše pomocníky velmi lákala, ale vzhledem k tomu, že tam byla už od čtvrtka a byla trochu ztvrdlá, měli jsme jistotu, že tento nezbytný doplněk každého detektiva nezmizí v našich pomocnicích, ale že ji uvidí všechna družstva.

Kromě úkolů ve sklepě plnily děti i další zadání na dětském oddělení. Vyráběly si placky s logem detektivní kanceláře, kreslily, vytvářely na počítači portrét pachatele, psaly pohledy z Noci s Andersenem nebo chatovaly s ostatními „spáči“. Detektivní charakter měly i hry venku. Děti si hrály na lupiče a policajty a v městském parku pak hledaly poztracený lup. To, že bude kolegyně po parku rozhazovat karamely zabalené do alobalu, aby byl lup v šeru lépe vidět, jsem po domluvě s kolegyněmi nahlásila na Městské policii. Park je totiž střežen kamerovým systémem, a tak jsme nechtěli, aby naši kolegyni odchytila hlídka za znečišťování veřejného prostranství. I když dětem by se to asi líbilo.

Největší překvapení na děti čekalo kolem půlnoci. Připravili jsme pro ně totiž představení *Komisař Vrtapka a prokletí zubu moudrosti* z cyklu scénických čtení LiStOVÁNÍ. Po jeho skončení

se tak plně elánu vrhnout na plnění posledních úkolů. Řešily několik případů komisaře Vrtapky, ale hlavně hledaly pomocí nápovědy v Morseově abecedě ukrytý lup. Při plnění tohoto úkolu děti ukázaly, že čtou, protože nápovědou vedoucí ke skrytí s lupem byly postavy z dětských knih, které bez problémů poznaly. Po rozdělení lupu, což byly různé sladkosti, následovalo rozloučení s letošní Nocí s Andersenem. Děti si kromě zážitků odnesly diplomy a detektivní průkazy, ale také své otisky, stěr DNA nebo vězeňskou fotografii. „Bylo to skvělé, příští rok tu chceme spát zase.“ Tak a podobně se děti loučily s knihovnicemi, které

s nimi v knihovně nocovaly.

A to je pro nás nejlepší poděkování a motivace pro další ročník Noci s Andersenem. A i když si každý rok říkám, že budu šťastná, až bude Noc za námi, a budu vědět, že všechno klaplo a děti jsou v pořádku doma u rodičů, je mi nakonec pokaždé líto, že je po všem a už se nemohu dočkat té další.

MARIE VALENTOVÁ

Foto Dana Urbanová

Půlnočním překvapením bylo LiStOVání

dovolili herci Věra Hollá a Pavel Oubram pohrát si s rekvizitami, což děti samozřejmě využily. Pak následovala pyžamová párty a uložení ke spánku. Knihovnické srdce zaplesalo, když si každé z dětí vzalo do spacáku knížku a využilo čas do zhasnutí ke čtení nebo prohlížení. Děti byly tak plné zážitků, že některé usnuly až po třetí hodině ráno. Budíček měly jako každý rok kolem půl osmé. Letos jsme je budili píšťalkou. Pohled na děti soukající se ze spacáků s napůl zalepenýma očima je k nezaplacení. Vypadaly jako vyorané myšky. Ranní hygiena a sladká snídáně je však postavila na nohy a mohly

Děti se skvěle bavily

Chat s ostatními účastníky Noci s Andersenem

Pohled, který potěší

Na plnění úkolů dohlížel i komisař Vrtapka

Naši pomocníci v kanceláři komisaře Vrtapky

Podklady jsou čerpány
ze souborné článkové databáze KKL, ANL a Anopressu

RUTOVÁ, Nina. Scénické čtení. *Rodina a škola: časopis pro všechny rodiče a učitele*, 2014, 61(2), s. 30–31. ISSN 0035-7766.

Článek popisuje, jak se scénické čtení v posledních letech dostává stále častěji do základních škol za pomoci herců Slováckého divadla, kteří již od roku 2000 vyjíždějí do knihoven a škol na území Moravy a Slezska. Je to jedinečná možnost, jak zábavnou formou nalákat děti ke čtení. Scénické čtení představuje knihu trochu jinak, netradičně a má velký úspěch jak u dětí, tak i u pedagogů.

JÍLKOVÁ, Jana a Jaroslav CÍSAŘ. IKEM i průkopníkem. *Knihobudek. Biblio: časopis pro čtenářskou veřejnost – o knihách ze všech stran*, 2014, 2(7) (únor), s. 24–25.

Nápad pocházející z Velké Británie se ujal i v České republice. Několik dobrovolníků, inspirovaných červenými britskými telefonními budkami, sehnalo staré telefonní budky, opravilo je zvenku i zevnitř, vybavilo policiemi na knihy a dalo tam první knihy. Nápad se jako první ujal v pražském IKEMu. Tyto Knihobudky byly financovány z programu Think Big Nadace Telefónica a Nadace rozvoje občanské společnosti. V závěru příspěvku autoři nastiňují i možnou budoucnost tohoto nápadu/projektu.

DVOŘÁČKOVÁ, Simona. Vyplatí se veřejné knihovny? Odborníci našli odpověď. *Moderní obec*, 2014 (4), s. 40. ISSN 1211-0507.

Odborníci z Městské knihovny v Praze ve spolupráci s Univerzitou Pardubice a Univerzitou Mateje Bela v Banské Bystrici zveřejnili letos v březnu výsledky tříletého projektu *Metodika měření hodnoty služeb knihoven*, jenž byl spolufinancován MKP a Ministerstvem kultury ČR v rámci programu VISK. Příspěvek seznamuje s tím, jak si ceníme služeb knihovny, kolik jsme ochotni za její služby zaplatit, jakou hodnotu mají služby veřejných knihoven pro společnost, výpočet hodnoty nákladů a přínosů (Cost-benefits analysis) aj. Šetření bylo provedeno formou dotazníků v MKP a v městských knihovnách v Kutné Hoře, Uherském Hradišti a Táboře.

GABZDYL, Josef. Vědeckou knihovnu ničí plíseň a vlhko. Politici stále jen slibují. *Mladá fronta Dnes. Severní Morava a Slezsko*, 2014, 25(69). Moravskoslezský, s. B2. ISSN 1210-1168.

Článek popisuje aktuální nevyhovující podmínky pro uskladnění fondu, služby a práci v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě. Knihovna v těchto prostorech sídlí od roku 1951, a už tenkrát měly být pouze provizoriem. Stavba nového objektu „Černé kostky“ se neuskutečnila. Město Ostrava hledá náhradní prostory pro tuto instituci.

KRAUSOVÁ, Dita a Jan KÁBRT. Knihovnice z Osvětimi. *Reflex*, 2014, č. 14, s. 46–49.

Rozhovor se ženou, která půjčovala knihy dětem v Osvětimi a inspirovala španělského spisovatele Antonia G. Iturbeho k napsání knihy *Osvětimská knihovnice*. V rozhovoru hovoří o svém dětství, o tom, jak se dostala do koncentračních táborů v Terezíně, Osvětimi, Bergen-Belsenu. V závěru zmiňuje okolnosti vysvobození z koncentračního tábora a svůj život po válce.

Zájem o půjčování e-knih hlásí Praha i Vídeň. *Moderní obec: odborný časopis pro veřejnou správu*, 2014, 20(2), s. 16. ISSN 1211-0507. Dostupné také z: <http://moderniobec.ihned.cz/c1-61669480-zajem-o-pujcovani-e-knih-hlasi-praha-i-viden/>

Příspěvek ve zkratce popisuje digitální nabídku vídeňských knihoven (Wiener Büchereien) a Městské knihovny v Praze (MKP). Dále se věnuje prvním e-knihám, které vznikaly v MKP v roce 2010 a jsou volně ke stažení. MKP zpřístupňuje ve spolupráci s Open Library e-knihy v různých světových jazycích, digitální dokumenty, odborné články, audioknihy, noty, hudbu k poslechu apod. Článek dále uvádí, v jakém formátu MKP e-knihy vydává, na jakém zařízení je může kdokoli přečíst, kolik stažení eviduje, jak dlouhá je výpůjční doba (v únoru 2014 byly e-knihy ke stažení bez nutnosti registrace a zdarma).

Knihovna nabízí moderní prostor pro studium, kulturu i setkávání. *Magazín Zlín*, 2014, 20(2), s. 21.

V úvodu příspěvku PhDr. Zdeňka Friedlová shrnula fungování Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně v nově zrekonstruovaném objektu 15. budovy 14/15 Baťova institutu. Dále stručně nastínila budoucnost této instituce a seznámila s novinkami pro čtenáře, například s automaty na vracení a půjčování knih, dále se vzdělávacími kurzy, které knihovna pořádá (e-knihy, e-čtečky a práce s nimi), a dalšími kulturními akcemi.

Před 90 lety, 3. 6. 1924, zemřel Franz

Kafka (*1883), německy píšící pražský spisovatel, dnes jeden z nejproslulejších autorů světové literatury. Za svého života však publikoval jen malý zlomek díla, vše ostatní vyšlo až po jeho předčasné smrti, a to zejména péčí jeho přítele Maxe Broda, který nedodržel Kafkovu prosbu, aby všechny jeho rukopisy zničil. Naopak, dnes vedle povídek a románů čteme i Kafkovy deníky a korespondenci, především s jeho snoubenkou Felicí nebo s přítelkyní Milenou Jesenskou, ale také s rodinou a přáteli (např. právě s M. Brodem). Kafka pracoval jako úředník a ve volném čase se věnoval psaní. Mnohá díla zůstala nedokončena, mezi nimi i nejznámější romány *Proces* a *Zámek*. Dále jmenujme např. román *Nezvěstný (Amerika)* či povídky *Proměna*, *Venkovský lékař*, *Popis jednoho zápasu*, *Ortel*, *V kárném táboře* a další. V letech 1997–2007 vyšlo jeho dílo poprvé kompletně česky (13 svazků spisů v Nakladatelství Franze Kafky). Málokterý autor 20. století měl takový vliv na světovou literaturu a málokterý se stal předmětem takového zájmu čtenářů i badatelů. Kolem Kafky se dnes vytvořil až jakýsi kult.

Před 40 lety, 9. 6. 1974, zemřel guatemalský spisovatel Miguel Ángel Asturias (*1899), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1967), autor slavných románů *Pan prezident* a *Kukuřiční lidé* či povídek *Víkend v Guatemale*; česky vyšel též výbor z básní *Hádání z vlastní ruky*.

Před 110 lety, 11. 6. 1904, se narodil

Emil František Burian (†1959), český básník, spisovatel, publicista, zpěvák, herec, hudebník, hudební skladatel, dramaturg, dramatik a režisér. Byl členem levicově orientované literární skupiny Devětsil. V 19 letech vstoupil do KSČ. Spolupracoval s Osvobozeným divadlem, pak založil vlastní Divadlo Dada. Koncem roku 1933 založil divadlo D 34, které každý rok nelo v názvu jinou číslovku podle roku (D 35 atd.). V roce 1941 byl zatčen a zbytek války prožil v koncentračních táborech. Po válce založil divadlo D 46 a D 47 a řídil i jiná divadla. Stal se jedním z předních účastníků nastupující nomenklatury komunistické kultury; patřil však k osobnostem, které byly do značné míry režimu nepohodlné a nevypočítatelné a byl často kritizován zprava i zleva. Je autorem rozsáhlého, žánrově bohatého díla (film,

filmová hudba, opery, libreta, balety, dramatizace, divadelní hry, básně i prózy aj.).

Před 105 lety, 13. 6. 1909, se narodil

český spisovatel, scenárista a překladatel **Vladimír Neff** (†1983), otec spisovatele Ondřeje Neffa, autor románů *Třináctá komnata*, *Srpnovští páni*, *Tajemství krve* či *Trampoty pana Humbla*, rodinné kroniky (pentalogie inspirované osudy vlastní Neffovy rodiny) *Sňatky z rozumu*, *Císařské fialky*, *Zlá krev*, *Veselá vdova* a *Královský vozataj*, podle níž vznikly dva úspěšné televizní seriály *Sňatky z rozumu* (1968) a *Zlá krev* (1986), a historické trilogie *Královny nemají nohy*, *Prsten Borgiů* a *Krásná čarodějka*; napsal také *Filosofický slovník pro samouky neboli Antigorgias*.

Před 50 lety, 22. 6. 1964, se narodil

americký prozaik **Dan Brown**, autor světových bestsellerů *Digitální pevnost*, *Andělé a démoni*, *Pavučina lži* (česky též jako *Anatomie lži*) a především *Šifry mistra Leonarda* (česky též jako *Da Vinciho kód*), která byla přeložena do 40 jazyků a vyšla v celkovém nákladu přes 80 milionů výtisků. *Šifra mistra Leonarda* a *Andělé a démoni* byly zfilmovány s Tomem Hanksem v hlavní roli. Na oba romány volně navazují thrillery *Ztracený symbol* a *Inferno* se stejným hrdinou, symbologem Robertem Langdonem.

Před 30 lety, 25. 6. 1984, zemřel

Michel Foucault (*1926), francouzský filozof, psycholog, historik filozofie a historik a teoretik kultury, představitel filozofického strukturalismu a postmoderní filozofie, profesor Collège de France; z jeho rozsáhlého a originálního díla, zasahujícího do mnoha oborů, vyšly česky knihy *Slova a věci*, *Archeologie vědění*, třídílné *Dějiny sexuality*, *Myšlení vnějšku*, *Dějiny šílenství v době osvícenství*, *Psychologie a duševní nemoc*, *Dohlížet a trestat*, *Sen a obraznost*, *Diskurs, autor, genealogie: Tři studie*, *Je třeba bránit společnost*, *Raymond Roussel*, *Zrození biopolitiky* a *Zrození kliniky*.

Před 30 lety, 30. 6. 1984, zemřel český spisovatel Karel Michal (*1932), autor povídek a novel (např. *Bubáci pro všední den*, *Čest a sláva*, *Gypsová dáma* či *Rodný kraj*), rozhlasových her, televizních i filmových scénářů a divadelních her; po roce 1968 odešel do Švýcarska, zemřel v Basileji.

Co můžeme „okopírovat“ aneb Vzájemná inspirace ve švédských knihovnách

V knihovnách různých typů nalézáme samozřejmě částečně rozdílné druhy služeb a fondů, ale největší rozdíly podle ředitelky městské knihovny v Helsingborgu Catariny Isberg vznikají při našem vlastním škatulkování knihoven. To se děje už na knihovnických školách a potom stále přetrvává, protože mnoho z nás zůstane celý život věrných jednomu typu knihovny. Veřejné, univerzitní nebo podnikové.

Tento rozdíl v myšlení, v přístupu k problémům a jejich řešení nás někdy zbytečně omezuje, protože pro všechny knihovny a knihovníky je v dnešní době nejdůležitější „bruslit vždycky tam, kam směřuje puk, a ne tam, kde zrovna je“ (Wayne Gretzky).

Catarina Isberg má značné zkušenosti s *bruslením k místu, kam puk směřuje*, z různých prostředí, protože pracovala jako podniková knihovnice ve farmaceutické firmě, jako knihovnice v univerzitní knihovně a nyní působí v městské knihovně v Helsingborgu.

Univerzitní a podnikové/specializované knihovny se zabývají hlavně různými formami podpůrné činnosti (pomoc vědeckým pracovníkům, studentům, zaměstnancům), zatímco veřejné knihovny se soustředí nejen na „core business“ – svoji hlavní náplň, tj. nabízet informace a fondy prostřednictvím různých médií, ale organizují i mnoho rozličných kulturních akcí pro návštěvníky a uživatele všech věkových kategorií. Právě možnost práce s uživateli různého věku, od nejmenších až po seniory, umožňuje zkoušet, co by se dalo dělat a nabízet nového, a proto mají veřejné knihovny větší volnost a příležitost navrhovat inovativní a kreativní řešení. Tato určitá hravost a rozmanitost se ve veřejných knihovnách odráží i v řešení situací ve „vážných“ odděleních. Využívání hravosti v univerzitních nebo podnikových knihovnách se zdá být těžké. Zároveň ale právě tento přístup podporuje kreativitu a možnosti najít řešení různých těžkých situací, jako je například stále snižování rozpočtů, nebo při vymýšlení různých akcí a nápadů, které mohou pomoci knihovně přežít. To je stejně důležité pro všechny druhy knihoven, ať již veřejné, univerzitní nebo podnikové. Univerzitní a podnikové/specializované knihovny mají ještě jednu nevýhodu, jsou mnohem více závislé na vydavatelích, kteří si diktují různé podmínky a bohužel hlavně ceny. Proto musíme stále hledat nová řešení a nebát se překračovat hranice různých typů knihoven. Je důležité si uvědomit, že ve všech knihovnách se v roli čtenářů nacházejí ti samí lidé, jen v odlišných stadiích svého života: děti, teenageři, studenti, zaměstnanci a pak senioři. A protože každá knihovna nějakým způsobem obohacuje život svých uživatelů, je třeba je ještě více zahrnout do stávajících i připravovaných akcí.

Helsingborg proto plánuje nový projekt založený na zapojení uživatelů do vývoje knihovny. Několik knihoven univerzitních i městských to už udělalo a Helsingborg využije například jejich formulace otázek, měření a získané odpovědi, nebude tedy to samé dělat znovu a jinak, ale bude čerpat ze všech zkušeností, které nasbíraly ostatní knihovny, a to i vědecké. Při takových procesech je třeba si dovolit udělat i nějaké chyby, nejenom proto, že „chybami se člověk učí“, ale určitá tolerance a menší důraz na to dělat všechno bezchybně zvýší výrazně naši efektivitu a pomůže nám najít více času, který tak moc potřebujeme. Proto je správné nejenom využít poznatků z jiných knihoven, ale přímo i „kopírování“ projektů napříč naším knihovnickým světem. Je třeba opustit nebo uvolnit škatulky, aplikovat zkušenosti ze všech druhů knihoven, sdílet svoje metody navzájem a ušetřit si tím spousty času, abychom mohli všichni bruslit tam, kam směřuje puk..., a to nezávisle na typu knihovny, ve které pracujeme.

Závěrečná poznámka: Catarina Isberg, ředitelka městské knihovny v Helsingborgu, je zároveň členkou CPDW IFLA (Continuing Professional Development and Workplace Learning International Federation of Library Associations and Institutions).

Městská knihovna Christiana Weise v německém Zittau oslaví tento rok 450 let od svého založení.

Je nejstarší městskou knihovnou Horní Lužice a za poslední čtyři století nahromadila cenné poklady naší historie. Od počátků reformace byla Horní Lužice rodištěm mnoha slavných osobností a díky jejich činnosti se rozrůstaly sbírky této knihovny. Jedním z jejích zakladatelů v 16. století byl Paul Fabricius, který chtěl shromáždit vše cenné, co stojí za uchování a co je možné využít ke vzdělávání dětí a mládeže. Knihovna byla původně umístěna v budově radnice, ale již v roce 1607 získala vlastní prostory. Největší rozkvět zažila v letech 1678–1708 pod vedením Christiana Sageho, který se zasloužil o stavbu barokního knihovního sálu, ten byl však otevřen až po jeho smrti. Historie knihovny byla ovšem i dramatická, a to nejenom v době válek. V roce 1954 získala název podle Christiana Weise (1642 až 1708), slavného německého spisovatele, dramatika a pedagoga, rodáka ze Zittau. V letech 1986–1987 zmizely z knihovny tisíce historických rukopisů, které představitelé tehdejší NDR prodali kvůli valutám do zahraničí. V roce 1990 se knihovna vrátila pod správu města Zittau a teprve v roce 1993 se asi 4000 ukradených starých tisků vrátilo na původní místo. Městská knihovna a zdejší muzeum jsou nejvýznamnější a nejstarší památky ve městě a společně oslavují 450. výročí založení obou institucí proběhnou letos v červnu.

(*Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen – Jahrgang 7, Ausgabe Nr. 1/2014, s. 44–46*)

I když Knihovna Centra spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košicích existuje v různé podobě již déle než 20 let,

je pravděpodobné, že málokterí knihovníci a přátelé knih vůbec vědí o její existenci. Michal Lacko byl církevní historik, který se zaměřil na dějiny církve východního obřadu na Slovensku. Se shromažďováním archivních materiálů, knih, časopisů a samizdatů o historii církve, které tvoří základ dnešní knihovny Centra, se začalo již před rokem 1989. Michal Fedor, zakladatel knihovny, ji budoval z vlastních zdrojů, z darů od kněží a z jejich pozůstalostí, z Matice slovenské, od

jezuitů z Říma, ale i z celého světa. Tak vznikl jeden z knihovnických fondů Fond Societas Jesu, který má v současnosti asi 10 000 knihovnických jednotek. Výrazného obohacení knihovna dosáhla přenesením kompletní knihovny Fondu Jana XXIII. z jezuitské univerzity v americkém Scrantonu v roce 2004. Její fond tedy obsahuje přibližně 20 000 knih a patří mezi největší knihovny s východní křesťanskou literaturou ve střední Evropě. Nabízí především filozofické, historické, teologické a řeckokatolické tituly z různých zemí, které využívají studenti univerzit, doktorandi, ale i pracovníci vědeckých ústavů. Sběrka obsahuje vzácné rukopisy a opisy listin, které se týkají převážně historie jezuitů na Slovensku, tištěné katalogy členů řádu z 18. století, našel se i fragment kodexu psaný na pergamentu hlaholským písmem pocházející z území dnešního Chorvatska datovaný do 15.–16. století.

(*Knihovna číslo 11–12/2013, s. 45–48*)

Knihovna School of Business v dánském Aarhusu se v roce 2007 spojila s Univerzitní knihovnou tamtéž a celá fúze trvala pět let!

Fúze jsou v dánském veřejném sektoru v posledních letech velmi propagované, dochází k propojování mezi vzdělávacími institucemi a knihovnami na základě politických rozhodnutí. Sloučení dvou a více organizací a jejich různých organizačních struktur s cílem vytvořit jednu optimalizovanou organizaci vyžaduje mnoho energie všech zúčastněných. Jde o vzrušující výzvu, která nabízí mnoho nových možností, musí se jí věnovat dostatek času a práce, aby byly prověřeny všechny možnosti a omezení. Manager pověřený fúzí musí být účasten celého procesu změny a dostatečně motivovat zaměstnance, aby pochopili cíle často nepopulárních rozhodnutí. Zaměstnanci musí porozumět tomu, proč jsou změny důležité a jakou roli budou hrát v nové organizaci, aby si udrželi svoji práci. Pokud má být fúze úspěšná, musí být její organizátor pozitivní a konstruktivně řešit návrhy zaměstnanců a udržovat si dobré vztahy se všemi jejími účastníky.

(*Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 46, No. 4/2013, s. 15–17*)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Adresář knihoven a informačních středisek zdravotnických zařízení České republiky za rok 2012. Praha: Národní lékařská knihovna, 2013. 12 s.

ISBN 978-80-86823-02-7

Kc 9.624/B

Biblioteki Belarusi v cifrach i faktech (1991–2011)

/ (sostaviteli: L. G. Kirjuchina, M. G. Pšibytko, O. A. Rynkevič). [Knihovny Běloruska v číslech a skutečnostech.] Minsk: Nacionalnaja biblioteka Belarusi, 2012. 66 s. : grafy, tabulky.

ISBN 978-985-6879-86-2

Kfe 9.615/B

DIMCHEV, Alexander. A collection by teaching staff members in the department of library science, scientific information and cultural policy. [Sborník prací k výuce zaměstnanců v oddělení knihovnické vědy, vědeckých informací a kulturní politiky.] Sofia: „St. Kliment Ohridski“ University Press, 2013. 202 s. : il., tabulky.

Ka 39.708

HÄKLI, Esko. Innovation through co-operation : the history of LIBER : Ligue Bibliothèques Européennes de Recherche, 1971–2009. [Inovace prostřednictvím spolupráce. Dějiny LIBER : Sdružení evropských vědeckých knihoven 1971–2009.] Copenhagen: Museum Tusculanum press, 2011. 371 s. : il., portréty. Danish humanist text, v. 41

ISBN 978-87-635-3791-9

Kp T 229242

JIRÁSKOVÁ, Magdalena et al. Mystery shopping v knihovnách : podívejte se na služby knihovny očima uživatele. Brno: Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU, 2013. 26 s. : barev. il.

Kla 9.630/B

LB1 – Lexikon der Bibliotheks- und Informationswissenschaft. Bd. 2, Lfg. 5, Schrift bis Tektonik / herausgegeben von Konrad Umlauf und Stefan Gradmann ; Red. Peter Lohnert. [Slovník knihovnické a informační vědy. Sv. 2, č. 5.] Stuttgart: Hiersemann, 2013. s. 801–880 : il.

ISBN 978-3-7772-0922-7 (soubor)

ISBN 978-3-7772-1326-2 (Band 2, Lieferung 5)

Ka 39.701

PIGGOTT, Michael. Archives and societal provenance : Australan essays. [Archivy a společenská provenience. Australské eseje.] Oxford: Chandos, 2012. xiv, 334 s. : il. Chandos information professional series.

ISBN 978-1-84334-712-5

Kfe 39.531

Automatizace knihovnické a informační činnosti

FEDOROV, A. O., I. V. JURIK. Kak prodvigat biblioteku v Twitter : sekrety „kuchni“ bibliotečnogo mikrobologa. [Jak prosadit knihovnu v Twittru : tajemství kuchyně knihovnického mikrobologa.] Moskva: Paškov dom, 2013. 78 s. : il.

ISBN 978-5-7510-0568-9

Sdg 9.594/B

The survey of library use of open source software. [Průzkum využívání open source softwaru knihovnami.] New York: Primary Research Group, 2013. 120 s. : tabulky.

ISBN 978-1-57440-239-1

Kl 39.692

Organizace knihovních fondů

BLUH, Pamela, Cindy HEPFER, eds. The institutional repository : benefits and challenges. [Institucionální repozitář : výhody a výzvy.] Chicago: American Library Association, 2013. 142 s. : il., grafy, tabulky. ALCTS Papers on Library Technical Services & Collections, 18.

ISBN 978-0-8389-8661-5

Ol 39.730

DŽIGO, A. A. Ocenka fondov biblioteki : kompleksova metodika i procedura rasčeta. [Hodnocení knihovních fondů. Soubor metodik a postup rozpočtu.] Moskva: Paškov dom, 2012. 50 s. : tabulky. Biblioteka bibliotekarja.

ISBN 978-5-7510-0552-8

Oad K 55015

Sítě knihoven

Biblioteka ustremennaja v buduščee : obzor dejatelnosti za 2012 god. [Knihovna směřující do budoucnosti. Přehled činnosti za rok 2012.] Taškent: Izdatelstvo Nacionalnoj biblioteki Uzbekistana imeni Ališera Navoi, 2013. 75 s. : barev. il.

ISBN 978-9943-06-474-4

Taa 9.614/B

BRÁNSKÝ, Jaroslav. 150 let veřejné knihovny v Boskovicích. Boskovice: Městská knihovna Boskovice, 2013. 112 s. : il., portréty, faksim.

ISBN 978-80-260-5347-7

Kda 39.756

Vision 2025 : wissen für die Welt von morgen. [Vize 2025 : znalosti pro svět zítřka.] Wien: Österreichische Nationalbibliothek, 2012. 16 s. : il.

ISBN 978-3-01-000042-0

Taa 9.527/B

WINKLER, Tomáš. Matica slovenská : vvrastanie do času. Martin: Matica slovenská, 2013. 263 s. : il., portréty, faksim.

ISBN 978-80-8128-076-4

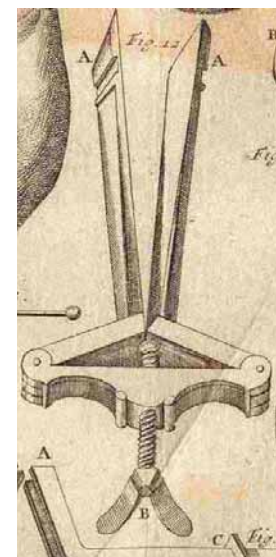
Taa T 231726

Z POKLADŮ

NÁRODNÍ LÉKAŘSKÉ KNIHOVNY ČR

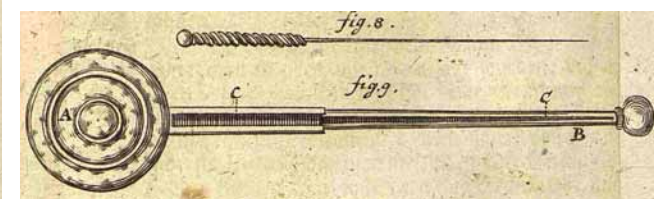

↑ (t. VII): Transfúze krve z člověka na člověka. Chirurgie Heisterovy doby se domnívala, že transfúze krve je možná i ze zvířete.

Titulní strana →

(t. VIII): Jehla a kladívko k „čínskému“ a japonskému bodání jehlami”

← (t. XX): Heisterův rozvěrač

↑ (t. XII): Operace šedého zákalu

Výsledky soutěže o nejoblíbenější knihy pro děti **SUK – Čteme všichni 2013**

CENA DĚTÍ

1. místo: **Jeff Kinney: Deník malého poseroutky 7: Páté kolo u vozu** (CooBoo)
2. místo: Pavel Šrut: *Lichožrouti navždy*
/ ilustrovala Galina Miklínová (Paseka)
3. místo: Jiří Žáček: *Krysáci jsou zase spolu*
/ ilustroval Ivan Mraček (Česká televize)

CENA KNIHOVNÍKŮ KLUBU DĚTSKÝCH KNIHOVEN SKIP

1. místo: **Eva Papoušková: Kosprd a Telecí**
/ ilustrovala Galina Miklínová (Albatros)
2. místo: Klára Smolíková: *Řemesla* / ilustroval Honza Smolík (Albatros)
3. místo: Renáta Fučíková: *Ludmila, Václav a Boleslav* (Práh)

CENA UČITELŮ ZA PŘÍNOS K ROZVOJI DĚTSKÉHO ČTENÁŘSTVÍ

(uděluje porota učitelů bez rozlišení pořadí)

- Václav Cílek: *Krajiny domova*
/ ilustrovala Renáta Fučíková (Albatros)
- Petra Dvořáková: *Julie mezi slovy*
/ ilustrovala Katarína Gasko (Host)
- Daniela Krolupperová: *O'Bluda*
/ ilustrovala Barbora Kyšková (Mladá fronta)
- Anna Novotná: *Kdo jinému jámu kopá*
/ ilustroval Jiří Votruba (Práh)
- Václav Vokolek: *Lovci záhad: tajemství hradu a zřícenin*
/ ilustrovala Tereza Tydlitátová (Neo Media Publishing)

CENA NOCI S ANDERSENEM

(udělují děti, které nocovaly v knihovnách při Noci s Andersenem)

Petr Morkes: Komisař Vrtapka a tajemství mahárádžova vejce
(Morkes)

Další informace na <http://npmk.cz/knihovna>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO